

Wet maatschappelijke ondersteuning

Beleidsplan 2009-2012

Meedoen en samen doen

Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling

Gemeente Lochem

Vastgesteld door de gemeenteraad op 12 oktober 2009

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Samenvatting	5
Voorwoord.....	7
Hoofdstuk 1 Inleiding	9
1.1 Aanleiding	9
1.2 Het Wmo-beleidsplan	9
1.3 Leeswijzer:	11
Hoofdstuk 2 De Wmo: wat is het en wat betekent het voor alle betrokken burgers en organisaties?.....	12
2.1 De Wmo: kaderwet, participatiewet en aanbouwwet	12
2.2 De negen prestatievelden van de Wmo	13
2.3 Uitgangspunten van de Wmo:	13
2.4 Betekenis van de Wmo voor de burger	14
2.4.1 Burgerparticipatie: de burger centraal bij ontwikkeling en uitvoering	15
2.4.2 Cliëntparticipatie	16
2.4.3 De Wmo-raad.....	16
2.5 Betekenis van de Wmo voor de gemeente	16
2.6 Betekenis voor de Wmo voor het maatschappelijk middenveld en uitvoerders ...	19
2.6.1 Maatschappelijk middenveld	19
2.6.2 Uitvoerende organisaties.....	20
2.6.3 Regionale samenwerking	20
Hoofdstuk 3 Het lokale <i>beleidskader</i> voor de Wmo	22
3.1 De Lochemse Wmo-visie, ambities en uitgangspunten.....	22
3.2 Bestaande beleidskaders en de Wmo-toets:	24
Hoofdstuk 4 Het lokale <i>uitvoeringskader</i> voor de Wmo	25
4.1 Algemene visie op dienstverlening.....	25
4.2 Wmo-dienstverlening	26
4.3 Controle op de kwaliteit van Wmo-dienstverlening	27
4.3.1 Onafhankelijke kwaliteitscontrole	27
4.4 Financiën	28
4.4.1 Financieringsbronnen:	28
4.4.2 Nieuwe middelen	29
4.4.3 Mogelijkheden voor kostenbeheersing en kostensturing.....	30
4.4.4 Aanbesteding en de rol van de Raad.....	30
4.5 Monitoring	31
4.6 Communicatie	31
Hoofdstuk 5 De lokale opgave.....	33
5.1 Maatschappelijke trends en ontwikkelingen in Lochem.....	33
5.2 Omvang, samenstelling en problematiek van de doelgroepen.....	34
5.3 De burger en zijn levensdomeinen.....	34
5.4 Leefbare kernen en wijken	37
Hoofdstuk 6 Het Wmo-uitvoeringsprogramma 2009-2012: de lokale invulling van de prestatievelden.....	38
6.1 Prestatieveld 1: Sociale samenhang en leefbaarheid.....	38
6.1.1 Beleidscontext	38
6.1.2 Wat doen we al?	38
6.1.3 Waar willen we naar toe?	39
6.1.4 Hoe gaan we dat bereiken?	39

6.1.5 Monitoring	39
6.2 Prestatieveld 2: Jeugd	40
6.2.1 Beleidscontext	40
6.2.2 Wat doen we al?	40
6.2.3 Waar willen we naar toe?	41
6.2.4 Hoe gaan we dat bereiken?	41
6.2.5 Monitoring	41
6.3 Prestatieveld 3: Informatie, Advies en Ondersteuning.....	42
6.3.1 Beleidscontext	42
6.3.2 Wat doen we al?	42
6.3.3 Waar willen we naar toe?	43
6.3.4 Hoe gaan we dat bereiken?	43
6.3.5 Monitoring	45
6.4 Prestatieveld 4: Vrijwilligers en mantelzorgers	46
6.4.1 Beleidscontext	46
6.4.2 Wat doen we al?	46
6.4.3 Waar willen we naar toe?	47
6.4.4 Hoe gaan we dat bereiken?	47
6.5 Prestatieveld 5: Deelname bevorderen voor “mensen met	49
bepkeringen”	49
6.5.1 Beleidscontext	49
6.5.2 Wat doen we al?	49
6.5.3 Waar willen we naar toe?	50
6.5.4 Hoe gaan we dat bereiken?	51
6.5.5 Monitoring	51
6.6 Prestatieveld 6: Individuele verstrekkingen.....	52
6.6.1 Beleidscontext	52
6.6.2 Wat doen we al?	52
6.6.3 Waar willen we naar toe?	53
6.6.4 Hoe gaan we dat bereiken?	54
6.6.5 Monitoring	54
6.7 Prestatieveld 7-9: Samenhangende ondersteuning bijzondere groepen	55
6.7.1 Beleidscontext	55
6.7.2 Wat doen we al?	55
6.7.3 Waar willen we naar toe?	56
6.7.4 Hoe gaan we dat bereiken?	57
6.7.5 Monitoring	57
Hoofdstuk 7 Het jaarlijkse uitvoeringsplan	58
7.1 Ontwikkeling van het jaarlijkse uitvoeringsplan.....	58
7.2 Het uitvoeringsplan 2010.....	59
Bijlage 1:60	
Bijlage 2	62
Bijlage 3:	64
Bijlage 4: Lijst met afkortingen.....	66

Opmerking voor de lezer:

Waar in dit beleidsplan hij/hem staat kan ook zij/haar gelezen worden.

In dit beleidsdocument wordt uitgegaan van *alle* inwoners. We maken geen onderscheid in doelgroepen. Centraal staat de opgave hoe compensatie kan worden geboden aan alle burgers met een *beperking* zodat zij volwaardig mee kunnen doen in en aan de samenleving ongeacht afkomst, herkomst, religie, seksuele geaardheid, geslacht en leeftijd.

Samenvatting

De samenleving verandert. Zij vergrijsst en ontgroent en de vraag naar (dure) zorg groeit. De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) speelt in op deze ontwikkelingen. De Wmo legt de nadruk op wat mensen nog wel kunnen en niet op wat ze niet meer kunnen. Eigen kracht behouden en bevorderen vormt de kern van de Wmo. Maar ook het nemen en bevorderen van medeverantwoordelijkheid voor elkaar en daarmee voor de samenleving hoort daarbij. De gemeente heeft hierbij een zorgplicht.

De samenleving van de toekomst vraagt een andere benadering van dienstverlening en voorzieningen dan we nu hebben. Dat is een enorme opgave voor ons allemaal, niet alleen voor de gemeente. Maar het biedt ook nieuwe kansen. De Wmo maakt het mogelijk om nieuwe keuzes te maken die de zorg betaalbaar en de kwaliteit op peil houden.

De Wmo gaat ervan uit dat de gemeente optreedt als regisseur in het complexe en veelomvattende veld dat de Wmo bestrijkt. In de praktijk omvat 'de' regierol een aantal onderling samenhangende regierollen en -taken. De regierol richt zich op:

- het realiseren van de samenhang binnen het Wmo-beleid en met de aanpalende beleidsgebieden,
- het realiseren van optimale burgerbetrokkenheid,
- het initiëren en implementeren van vernieuwingen,
- het optimaliseren van de synergie tussen uitvoeringsorganisaties die in ketens samenwerken.

Wat moet de gemeente Lochem hiervoor weten en doen?

Allereerst heeft de gemeente veel kennis en inzicht nodig. Over de potentiële en feitelijke vraag naar ondersteuning, de structuur van de huidige voorzieningen en diensten, de financiële (sturings)mogelijkheden. De behoefte aan ondersteuning die de mensen in Lochem hebben staat hierbij centraal.

Vervolgens zoekt de gemeente naar manieren om:

- Via vergroting van de samenhang tussen beleidsterreinen (wonen, onderwijs, veiligheid, verkeer en vervoer, welzijn, zorg) de schaarse middelen beter te benutten.
- Een slimme mix tussen individuele en collectieve voorzieningen te maken.
- De inzet van vrijwilligers en mantelzorgers te koesteren en te ondersteunen.

De visie van de gemeente is:

Meedoen en het samen doen

Alle inwoners van Lochem, ongeacht leeftijd, beperkingen en problemen, moeten volwaardig kunnen meedoen in en aan de samenleving.

Samen met de bewoners en de maatschappelijke en uitvoerende organisaties werkt de gemeente aan het vergroten van de participatie en de zelfredzaamheid van mensen en de leefbaarheid en sociale samenhang in de kernen.

In deze visie onderscheiden wij twee *ambities*:

- Lochem wil een *actieve gemeente* zijn waarin mensen zich in staat en uitgenodigd voelen om zelfstandig te functioneren en deel te nemen aan de samenleving. Wij vragen actief burgerschap van onze inwoners en zorgen daarbij voor goede randvoorwaarden.

- Lochem wil een *ondersteunende gemeente* zijn waar de burgers die ondersteuning nodig hebben een beroep kunnen doen op een goed afgestemd pakket van producten en diensten.

Op basis van deze visie en ambitie zijn de volgende *uitgangspunten* geformuleerd:

- *De burger staat centraal* in beleid en uitvoering
- Een *integrale benadering*
- *Kerngerichte benadering*
- *Andere manier van werken: vraaggericht, integraal en interactief*
- *Lokaal wat lokaal kan* en regionaal wat regionaal moet
- *Toekomstbestendig*
- *Keuzes maken* en prioriteiten stellen
- *Verdeling van schaarse middelen*
- *Goede communicatie*

Deze visie en de uitgangspunten zijn leidend voor de wijze waarop de gemeente samen met de uitvoerende organisaties, het maatschappelijke middenveld en de vrijwillige organisaties, invulling geeft en gaat geven aan de Wmo. Zij zijn ook leidend voor de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan bestaand beleid op de verschillende prestatievelden. Nieuw beleid zal altijd getoetst worden aan de visie en doelstellingen van de Wmo. Het advies van de Wmo-raad speelt hierbij een belangrijke rol.

De belangrijkste Wmo-beleidsvoornemens zijn:

- Leefbare kernen met een adequaat voorzieningen aanbod voor wonen, welzijn en zorg
- Versterking van de preventieve, collectieve voorzieningen
- Ruimte voor de jeugd
- Een centraal gemeentelijk informatie- en adviespunt dat gekoppeld is aan bestaande informatie- en adviespunten van uitvoerende organisaties
- Cliëntondersteuning door uitvoerende organisaties
- Versterking van ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers
- Onafhankelijke controle van de kwaliteit van de brede maatschappelijke ondersteuning
- Wmo-toetsing van al het gemeentelijke beleid

Dit Wmo-beleidsplan geeft op hoofdlijnen aan hoe de gemeente invulling zal geven aan de uitvoering van de Wmo. Voor elk van de prestatievelden is aangegeven waar we naar toe willen en hoe we dat willen gaan bereiken. Omdat dit voor een periode van vier jaar natuurlijk nog niet helemaal in te vullen is, wordt jaarlijks een uitvoeringsplan opgesteld. Een belangrijk in te vullen punt in deze plannen is de taakverdeling tussen de diverse partners op basis van ieders expertise. De gemeente maakt in nauw overleg met de samenwerkingspartners afspraken over wat we gaan doen in het betreffende jaar.

Laten we samen een succes van de Wmo maken in het belang van alle Lochemers!

Voorwoord

“De economische situatie dwingt ons elk dubbeltje drie keer om te keren... als we een dubbeltje hebben. Daarom steunen we helemaal op solidariteit, de mantelzorgers, vrijwilligers en hun organisaties. We organiseren wekelijks bijeenkomsten waar we taken verdelen. Voor de meest zware gevallen zorgen we voor goede professionele begeleiding. Het gaat om honderden, nee duizenden vrijwilligers, die met elkaar fantastisch werk doen. De zorg voor kwetsbare ouderen komt in deze tijden sterker onder druk te staan, omdat de hechte structuur van de familie zwakker wordt. Het is belangrijk dat de oudere zelfredzaam blijft, zo lang mogelijk. We moeten meer leren over ouderenzorg. Dat is de uitdaging van de toekomst”.

Dit is geen verhaal uit Lochem. David Manyakaideze, coördinator mantelzorg van de Zimbabweaanse stad Mutare, vertelt dit tijdens een bezoek aan zorginstellingen in Lochem. Herkenbaar is het beeld zeker wel. Onze samenleving is rijk en zorginstellingen zijn tot veel in staat. Maar, en dat wordt in dit Lochems beleidsplan van de Wet maatschappelijke ondersteuning duidelijk, de grenzen zijn in zicht. In een vergrijzende samenleving kan de zorgvraag onbetaalbaar worden. De afhankelijkheid van economische groei om ons zorgsysteem te financieren is, zeker in tijden van crisis, problematisch. Dus wordt een beroep gedaan op een solidaire samenleving. Zorgen voor elkaar staat voorop. We kunnen teruggrijpen op oude structuren, het 'naoberschap' van de Achterhoek. We kunnen die structuren ook vernieuwen en versterken. Leren van ervaringen elders, methodisch doorontwikkelen naar een modern netwerk van professionals en vrijwilligers in een samenhangende en solidaire samenleving. We kunnen de effectiviteit van de huidige zorg verbeteren, door beter te leren luisteren naar de vraag, de ketensamenwerking te verbeteren en op complexe vragen ook een samenhangend aanbod van zorg te leveren. We kunnen de samenleving ook zodanig inrichten dat er ruimte is, letterlijk en figuurlijk, voor mensen om langdurig zelfstandig te wonen en te bewegen. Ook dat vraagt een samenhangende, integrale, aanpak die de klassieke grenzen van beleidsterreinen overstijgt.

Centraal staat daarbij de burger, de mens in onze samenleving. In het Lochems armoedebeleid, feitelijk integraal deel van de Wmo, hanteren we een 'mantra' die de centrale 'waarden' en uitdaging van verandering goed weergeeft. Zo staat in de mantra dat we willen werken van algemeen naar maatwerk, van vrijblijvend naar voorwaardelijk en van versnipperd naar heel de mens. Want, laten we daar helder over zijn, we hebben een verandering nodig om de zorg in de toekomst veilig te stellen. Een verandering die in de gemeentelijke organisatie, maar ook in de onderlinge relatie tussen gemeente, cliënt en ketenpartner een plek zal krijgen.

In de dienstverlening van de Wmo vindt ook een ontwikkeling plaats: van procedure naar oplossing. Het is dan niet 'u vraagt en wij draaien', maar veel meer het gezamenlijk met de cliënt onderzoeken wat de onderliggende vraag is, in goed overleg en in goed vertrouwen, waarbij het primaire doel is dat de cliënt de eigen verantwoordelijkheid kan oppakken.

In dit Wmo-beleidsplan zien wij drie vraagstukken die naar ons idee centraal moeten staan in de besluitvorming en in de uitwerking van de uitvoering van de Wmo de komende jaren. Het zijn vraagstukken waarover dit beleidsdocument de

ontwikkelingsrichting aangeeft. De wijze waarop wij als gemeente omgaan met deze vraagstukken zal bepalend zijn voor:

- *Wat* wij als onze opgave zien m.b.t. de Wmo.
- *Hoe* wij in samenwerking met de partners de uitvoering vorm zullen gaan geven.
- *Wie* welke rol en functie heeft in de uitvoering.

De **drie centrale vraagstukken** zijn:

- A. Welke verhouding tussen preventieve en curatieve diensten en voorzieningen vinden we wenselijk?
- Willen we meer nadruk op preventieve (collectieve) voorzieningen en diensten en minder op curatieve (individuele) voorzieningen en diensten?
  - Welke financiële mogelijkheden hebben we?
- B. Welke invulling geven wij aan de ons toebedeelde rol van regisseur in de Wmo?
- Hoe willen en kunnen we regie voeren op integrale beleidsontwikkeling?
  - Voor welk deel van de uitvoering zijn we als gemeente verantwoordelijk?
- C. Welke controle op de kwaliteit van de brede maatschappelijke ondersteuning vinden we wenselijk?
- Willen we onafhankelijk controle op de kwaliteit van het brede pakket van Wmo-diensten en voorzieningen?
  - Hoe en bij wie leggen we deze onafhankelijke taak neer?

Thijs de la Court, wethouder Wet maatschappelijke ontwikkeling

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De Lochemse samenleving verandert voortdurend. Allerlei maatschappelijke trends en ontwikkelingen zijn van invloed op de samenstelling van de bevolking in Lochem en hoe de bewoners willen leven en wonen. Zo zien we dat door de vergrijzing en de ontgroening onze gemeente steeds meer ouderen en steeds minder jonge mensen telt. De vraag naar zorg en ondersteuning groeit. Maar hoe gaan we in Lochem in de toekomst om met de zorg en ondersteuning voor alle mensen die dit nodig hebben? Hoe kunnen we de groeiende vraag naar zorg beheersen en ondersteuning op het gewenste kwaliteitsniveau aanbieden aan alle bewoners die dat nodig hebben op een manier die betaalbaar en werkbaar is?

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) speelt in op deze ontwikkelingen. De Wmo legt de nadruk op wat mensen nog wel kunnen en niet op wat ze niet meer kunnen. Eigen kracht behouden en bevorderen vormt de kern van de Wmo. Maar ook het nemen en bevorderen van medeverantwoordelijkheid voor elkaar en daarmee voor de samenleving. De gemeente heeft daarbij een zorgplicht.

De samenleving van de toekomst vraagt om andere oplossingen en voorzieningen dan die we nu hebben. Dat is een enorme opgave voor ons allemaal, niet alleen voor de gemeente. Maar het biedt ook nieuwe kansen.

Het dwingt ons om te kijken of *wat* we nu doen tegemoet komt aan waar de bewoners van Lochem nu en in de toekomst behoefte aan hebben. Wat is optimale en doeltreffende zorg voor de meest kwetsbare mensen? Wat doen we om mensen zo lang mogelijk zelfstandig te laten wonen en deel te laten nemen aan de samenleving? Ook vraagt het van ons om kritisch te kijken naar *hoe* we de dingen doen. Hoe komen we tot een logischer en efficiëntere rolverdeling tussen burgers, organisaties en gemeente? Hoe betrekken we de burgers optimaal en stimuleren we initiatieven? Hoe kunnen we in het belang van de burger de samenwerking en afstemming tussen de gemeente en de externe partners en tussen (vrijwillige) organisaties versterken? Hoe pakt Lochem deze uitdaging op? Welke keuzes maken we en waar leggen we de focus op? Daar gaat dit Wmo-beleidsplan over.

1.2 Het Wmo-beleidsplan

Dit Wmo-beleidsplan is niet het eerste document in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Met de komst van de Wmo op 1 januari 2007, kreeg de gemeente er een aantal taken bij. De belangrijkste was de verantwoordelijkheid voor de voorziening Huishoudelijke Verzorging. Voor de komst van de Wmo was dit een voorziening die werd verstrekt in het kader van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ).

Bij de invoering van de Wmo heeft de gemeente Lochem gekozen voor een zogenaamde beleidsarme invoering. Daarbij is voorrang gegeven aan de voorbereiding en organisatie van de Wmo-uitvoeringstaken: de opzet van het Wmo-loket, de aanbesteding van de huishoudelijke verzorging en een zorgvuldige overdracht van cliënten aan de gecontracteerde zorgaanbieders voor huishoudelijke verzorging. Om er voor te zorgen dat er op de invoeringsdatum regels waren op basis waarvan de

zogenoemde verstrekkingen konden plaatsvinden, stelde de gemeenteraad van Lochem februari 2006 het *startdocument Wmo "In de startblokken"* vast. Hierin is aangegeven in welke richting de lokale invulling van de Wmo moet gaan. De uitwerking van dit kader is door de Raad vastgesteld in de *Wmo-verordening* waarin de afspraken zijn vastgelegd over de te verlenen individuele voorzieningen en de voorwaarden waaronder personen hierop aanspraak kunnen maken.

Bij het opstellen van de Wmo heeft de rijksoverheid er bewust voor gekozen om de verantwoordelijkheid voor de uitvoering bij de gemeente te leggen. Op het lokale niveau weet men immers het beste wat er speelt onder de burgers. In de wet is daarom de bepaling opgenomen dat gemeenten een beleidsplan opstellen voor de uitvoering van de Wmo.

In de wet staan een aantal *eisen* die in ieder geval in de nota moeten worden genoemd:

- De gemeentelijke doelstellingen op de prestatievelden.
- De manier waarop het samenhangende beleid wat betreft maatschappelijke ondersteuning wordt uitgevoerd. Daarbij moeten ook de acties worden genoemd die in de planperiode worden ondernomen.
- De resultaten die de gemeenten in het plan wil behalen.
- De maatregelen die de Raad en het College nemen om de kwaliteit te borgen van de uitvoering van de maatschappelijke ondersteuning.
- De maatregelen die de Raad en het College nemen om keuzevrijheid te bieden aan activiteiten voor degene voor wie vallen onder de prestatievelden 2 (preventie van problemen bij jeugd), 5 (het bevorderen van deelname aan de samenleving en het zelfstandig functioneren van mensen met een bepaalde beperking of probleem) en 6 (verlenen van voorzieningen voor mensen met een bepaalde beperking of probleem).
- De manier waarop de Raad en het College zich hebben vergewist van de behoefte van kleine doelgroepen.

Binnen deze kaders is de gemeente verder vrij om de beleidsnota vorm te geven. In de wet is wel de bepaling opgenomen dat de gemeente over het ontwerp advies vraagt. Dit moet gebeuren aan de gezamenlijke vertegenwoordigers van representatieve organisaties van vragers van maatschappelijke ondersteuning.

De gemeente Lochem vraagt daarom advies aan de Wmo-raad en aan de maatschappelijke organisaties.

Het *doel* van dit Wmo-beleidsplan is niet alleen om richting te geven aan het College en de Raad. Nog belangrijker is dat met het beleidsplan aan de burger wordt verteld waar de gemeente bij het Wmo-beleid naar streeft en hoe zij dit in samenwerking met alle partners wil gaan realiseren. Samen moeten zij van de Wmo een succes maken.

Elke medespeler heeft daarbij zijn eigen rol en functie:

1. De samenleving van burgers en cliënten: hun vragen om maatregelen zijn input voor de gemeenteraad en B&W.
2. De gemeenteraad en B&W: stelt beleid vast dat via bestuursopdrachten moet leiden tot oplossingen van problemen en gewenste maatschappelijke effecten.
3. De ambtelijke organisatie: ontwerpt beleid en vertaalt vastgesteld beleid in concrete beleidsinspanningen.
4. De uitvoerende organisaties: leveren producten en diensten waarvan de resultaten bijdragen aan de beoogde maatschappelijke effecten.

Naast dit Wmo-beleidsplan wordt jaarlijks in nauw overleg met de betrokken partners een uitvoeringsplan opgesteld waarin concreet staat aangegeven waar dat jaar aan wordt gewerkt. Dit plan leggen we jaarlijks voor aanvang van het kalenderjaar, ter informatie aan de Raad en de Wmo-raad voor.

1.3 Leeswijzer:

Dit Wmo-beleidsplan is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 beschrijven we de betekenis van de Wmo voor burgers, uitvoerende organisaties en de gemeente. In het derde hoofdstuk komt het lokale beleidskader aan de orde: onze visie, ambitie en uitgangspunten, de beleidsterreinen waarop de Wmo van invloed is en de ontwikkeling van een Wmo-toets. De organisatorische en financiële kaders waarbinnen we uitvoering geven aan de Wmo zijn te lezen in hoofdstuk 4. Hoofdstuk 5 gaat expliciet in op de opgave waar we in Lochem voor staan m.b.t. de Wmo. Wat we hier aan gaan doen staat in hoofdstuk 6 concreet uitgewerkt voor elk van de Wmo-prestatievelden. Het laatste hoofdstuk beschrijft hoe we de jaarlijkse uitvoeringsplannen zullen ontwikkelen.

Hoofdstuk 2 De Wmo: wat is het en wat betekent het voor alle betrokken burgers en organisaties?

In dit hoofdstuk beschrijven we wat de Wmo is en welke betekenis dit heeft voor burgers, uitvoerende organisaties en de gemeente.

2.1 De Wmo: kaderwet, participatiewet en aanbouwwet

De Wmo is een *kaderwet* die in de plaats is gekomen van enkele bestaande wetten: de Wet voorzieningen gehandicapten (WVG), de Welzijnswet, delen van de Wet Collectieve Preventie Volksgezondheidszorg (WCPV) en delen van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ). De Wmo is een wet waaraan allerlei beleidsterreinen gehangen kunnen worden. Het biedt de gemeente de kans het beleid op de verschillende beleidsterreinen meer met elkaar in lijn te brengen en aan te geven hoe dit samenhangend beleid uitgevoerd kan worden. Dit betekent dat de kwaliteit van ondersteuning verbetert, er geen overlap bestaat en er geen hiaten zijn. Kortom er kan efficiënter gewerkt worden met de beschikbare (schaarse) middelen.

De Wmo is vooral een *participatiewet*. “Meedoen” is het thema van de Wmo. Dit “meedoen” geldt voor iedereen: jong en oud, ongeacht maatschappelijke of economische positie, ongeacht beperkingen. Soms lukt “meedoen” niet op eigen kracht, omdat burgers de weg niet weten, problemen hebben met opgroeien of opvoeden van kinderen, zich in een isolement bevinden, geen hulp willen of durven vragen. Anderen hebben vanwege een beperking enige mate van ondersteuning nodig. Mensen ondersteunen in hun bijdrage aan de samenleving, herstellen van de zelfredzaamheid, mensen toerusten om maatschappelijk te participeren, daar gaat het bij de Wmo om. Dat vraagt om meer samenhang van individuele en algemeen toegankelijke (zorg)voorzieningen in de directe omgeving, zodat mensen zo veel en zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven functioneren. Op gemeentelijk niveau kan dit het beste worden georganiseerd.

De Wmo is een zogenoemde *aanbouwwet*. Dat wil zeggen dat er na 1 januari 2007 nog andere functies overgeheveld zijn of kunnen worden.

Per 1 januari 2009 is de *ondersteunende begeleiding* voor mensen met een lichte beperking binnen de AWBZ vervallen. Deze zorgvraag wordt nu gerekend tot het beleidsterrein van de Wmo. Het gaat hierbij om vormen van ondersteuning waardoor kwetsbare burgers weer meedoen aan de maatschappij, zoals hulp bij het doen van boodschappen of een dagbesteding tegen eenzaamheid. Deze mensen moeten nu hun weg vinden naar de lokale Wmo-voorzieningen. De gemeente ontvangt van het Rijk maar beperkte middelen om deze voorzieningen aan te bieden. Om de kosten te drukken zal de gemeente dus moeten zoeken naar verbindingen en een beroep doen op de creativiteit en eigen kracht van burgers en de (vrijwilligers)organisaties om samen een aanpak te vinden. Er zal bekeken moeten worden of er in plaats van (dure) individuele begeleiding een collectief welzijnsaanbod geboden kan worden door vrijwilligers, verenigingen en clubs.

Verder zal in de komende jaren o.a. de verantwoordelijkheid voor de MEE-organisaties¹ naar de gemeenten worden overgeheveld.

2.2 De negen prestatievelden van de Wmo

De Wmo definieert maatschappelijke ondersteuning in negen prestatievelden waarbij diverse beleidsvelden bij elkaar zijn gebracht.

De *prestatievelden* zijn:

1. Het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten.
2. Op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden.
3. Het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning.
4. Het ondersteunen van mantelzorgers bij het vinden van adequate oplossingen indien zij hun taken tijdelijk niet kunnen waarmaken, als mede het ondersteunen van vrijwilligers.
5. Het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijke verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem.
6. Het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en aan mensen met een psychosociaal probleem ten behoeve van het behouden en het bevorderen van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijke verkeer.
7. Het bieden van maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang en het voeren van beleid ter bestrijding van geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer is gepleegd.
8. Het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg, met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen.
9. Het bevorderen van verslavingsbeleid.

In dit Wmo-beleidsplan wordt aangegeven hoe de gemeente Lochem de komende jaren invulling aan deze prestatievelden geeft.

2.3 Uitgangspunten van de Wmo:

In de Wmo is het *compensatiebeginsel* opgenomen. Dit beginsel verplicht de gemeente om mensen met beperkingen te compenseren. De gemeente bepaalt – binnen de wettelijke kaders – de manier waarop dit gebeurt. Dit betekent dat we met de klant bekijken wat de beperking is, en op welke manier compensatie van die beperking mogelijk is. Als eerste bekijken we of er ondersteuning mogelijk is in de eigen omgeving. Daarna bekijken we welke voorzieningen er mogelijk zijn: dat kunnen algemene en individuele voorzieningen zijn.

In de praktijk betekent dit dat we werken met het zogenaamde viertrapsmodel.

---

¹ De organisatie MEE informeert, adviseert en begeleidt burgers met een handicap, beperking of chronische ziekte bij vragen die men heeft op het terrein van wonen, werken, opvoeden, onderwijs, sociale voorzieningen, inkomen, vervoer en vrije tijd.

Het Viertrapsmodel:

1. *Iedereen is zelf verantwoordelijk* voor de regie over zijn of haar leven, in overleg en met steun van het eigen sociale netwerk. Burgers die over voldoende inkomsten beschikken, moeten zelf de kosten opbrengen van middelen die nodig zijn voor zelfredzaamheid en participatie.

2. De *civil society* wordt gestimuleerd: burgers zijn niet alleen verantwoordelijk voor zich zelf, maar ook voor elkaar. We verwachten dat we elkaar waar nodig helpen om te participeren in de samenleving. Dat kan met burenhulp en vrijwilligerswerk, maar ook door een sociaal gezicht van bedrijven en allerlei vormen waarin mensen zich organiseren om samen aan bepaalde doelen te werken, zoals verenigingen, werkgroepen en buurtcomités. De gemeente stimuleert en ondersteunt dit waar nodig.

3. *Algemene lokale voorzieningen*: de gemeente draagt zorg voor de algemene voorzieningen zodat alle burgers, inclusief de kwetsbare inwoners, kunnen meedoen aan de samenleving.

4. *Specifieke voorzieningen*: tot slot moet de gemeente voorzien in een persoonsgericht ondersteuningsaanbod voor kwetsbare inwoners. Dit aanbod richt zich op die participatieknelpunten waarvoor inwoners vanuit de eigen mogelijkheden en ondanks de steun van de civil society en/of algemene voorzieningen onvoldoende oplossingen kunnen vinden. Hierbij kan men o.a. denken aan informatie en advies, regieondersteuning, mobiliteit, huishoudelijke verzorging en dagbesteding.

De gemeente staat nu meer dan ooit voor de taak om, samen met de burgers en de uitvoerende organisaties, in het belang van de burger de juiste balans te vinden tussen wat van de burger zelf te verwachten is en het aanbod van voorzieningen.

Vraagstuk:

Welke verhouding tussen preventieve en curatieve diensten en voorzieningen vinden we wenselijk?

- Willen we meer nadruk op preventieve (collectieve) voorzieningen en diensten en minder op curatieve (individuele) voorzieningen en diensten?
- Welke financiële mogelijkheden hebben we?

2.4 Betekenis van de Wmo voor de burger

Met de Wmo wordt de gemeente verantwoordelijk voor een geheel aan voorzieningen waarmee het voor mensen mogelijk is om mee te doen aan de samenleving. Nu de gemeente meer bepalend wordt voor de levensomstandigheden van mensen zullen de inwoners ook meer invloed op dat gemeentelijke beleid moeten kunnen uitoefenen. Door de komst van de Wmo moet de gemeente de inwoners meer betrekken en meer invloed geven op het ontwikkelen en uitvoeren van het Wmo-beleid. De gemeente kan niet langer uitgaan van het eigen aanbod aan diensten en producten maar zal vraaggestuurd te werk moeten gaan. Wat heeft de Lochemer nodig om zolang mogelijk zelfstandig en zelfredzaam te kunnen zijn? Wat hebben zij nodig om in een wijk te kunnen wonen, wat hebben zij nodig om deel te nemen aan de samenleving? Deze

kanteling betekent dat de gemeente en alle andere betrokkenen bij de beleidsontwikkeling en –uitvoering, expliciet rekening moeten houden met de wensen en behoeften van burgers, zodat ondersteuning op maat mogelijk wordt.

“De Wmo is een kans voor de gemeente om de dienstverlening samen met de burgers te herijken.”

2.4.1 Burgerparticipatie: de burger centraal bij ontwikkeling en uitvoering

Burgerparticipatie is een brede algemene term voor alle activiteiten die de overheid onderneemt om burgers te betrekken bij haar activiteiten. Doel van burgerparticipatie is burgers in staat te stellen invloed uit te oefenen op de besluitvorming over het beleid en de uitvoering van de Wmo. Het is met cliëntenparticipatie één van de belangrijkste procesvereisten van de Wmo. Burgerparticipatie is al een bekend verschijnsel, maar nieuw is vooral de wijze waarop de gemeente haar beleid afstemt op de behoefte van zorgvragenden.

Op veel terreinen kent cliëntenparticipatie en het werken met adviesraden een lange traditie.

“Maak onderscheid tussen burgerparticipatie en cliëntenparticipatie. De belangenorganisaties van cliënten kunnen niet iedereen vertegenwoordigen: gemeenten, moeten daar rekening mee houden.”

Bij maatschappelijke ondersteuning zoals bedoeld in de Wmo gaat het ook om wijk- en kerngericht werken. Omdat de Wmo is opgezet om het beleid echt op de lokale behoefte af te stemmen, wordt breed (o.a. met dorpsraden) ingezet op het betrekken van burgers en hun organisaties op kern- en wijkniveau. De invoering van de Wmo ziet de gemeente als een kans om burgerparticipatie nu ook op andere beleidsterreinen vorm te gaan geven. Niet alleen is één van de Wmo-prestatievelden ‘participatie’ maar ook leent de Wmo zich voor het luisteren naar en betrekken van inwoners bij het beleid omdat de Wmo betrekking heeft op alle inwoners.

Burgerparticipatie dient dus meerdere doelen:

- inzicht krijgen in de wensen en behoeften van de gebruikers;
- afstemming van vraag en aanbod;
- het vormgeven van de eigen verantwoordelijkheid;
- het leren van kennis en ervaring;
- het informeren van burgers;
- contact krijgen met burgers;
- vergroten van betrokkenheid bij het beleid.

Bij de ontwikkeling en uitvoering van Wmo-activiteiten is het van belang vooraf te bepalen welk doel we willen bereiken met burgerparticipatie, hoe we dat doel willen bereiken en met wie, en de werkvorm (zoals overleg met de Wmo-raad, enquêtes, voorlichtingsbijeenkomst, dorpsgesprek etc.) die hier het beste bij aansluit.

“In de kern van de vragen van burgers ligt vaak de emotie: luister ernaar.”

De gemeente Lochem heeft in de nota “Van ‘dit nemen we mee’ naar ‘wat kunnen we voor elkaar betekenen?’ “ beschreven hoe zij invulling zal geven aan burgerparticipatie. Wat betreft de Wmo vindt de gemeente actieve participatie van burgers op alle

prestatievelden belangrijk. Maar vooral voor prestatieveld 1 (versterken van de sociale samenhang in en leefbaarheid van wijken en buurten) is het essentieel omdat dit zeker niet zonder de actieve betrokkenheid van burgers kan.

Maar het gaat er niet alleen om dat de burger optimale zorg en ondersteuning krijgt, het gaat ook om wat Lochemers voor elkaar kunnen betekenen. Het nemen en bevorderen van eigenverantwoordelijkheid en medeverantwoordelijkheid voor elkaar is onmisbaar en daarmee voor de samenleving.

Het centraal stellen van de burger door actieve participatie maakt ook dat de gemeente zichzelf anders dient te organiseren. Het vereist een meer integrale aanpak over beleidsterreinen heen en inlevingsvermogen. Alleen zo kan er een betere samenhang in de ondersteuning en betrokkenheid van de burger komen op het terrein van welzijn, zorg en wonen.

2.4.2 Cliëntparticipatie

Cliëntparticipatie gaat over de betrokkenheid van vertegenwoordigers van vragers van maatschappelijke zorg en ondersteuning; primair vanuit hun positie als klant.

Cliëntparticipatie is echter geen individuele belangenbehartiging. Op veel van de terreinen van de Wmo hebben de uitvoerende organisaties een overlegstructuur met hun klanten. De gemeente heeft de invulling van de cliëntparticipatie aan de Wmo-raad opgedragen. Bij de evaluatie van en met de Wmo-raad is de vormgeving van de cliëntparticipatie één van de bespreekpunten.

Cliëntenparticipatie mag niet verward worden met cliëntondersteuning. Dit is ondersteuning van een cliënt bij het maken van een keuze of een oplossing van een probleem.

2.4.3 De Wmo-raad

De Wmo-raad geeft gevraagd en ongevraagd advies aan het college van burgemeesters en wethouders van de gemeente. De Wmo-raad is een onafhankelijke raad die bestaat uit inwoners uit de gemeente Lochem. De leden zijn deskundig en hebben ervaring op het gebied van maatschappelijke ondersteuning. Zij vertegenwoordigen op persoonlijke titel de inwoners van de gemeente. De Wmo-raad is er niet om individuele problemen op te lossen, maar om de stem van iedereen die belang heeft bij maatschappelijke ondersteuning te laten horen. De Wmo-raad adviseert het college over de manier waarop inwoners die dat nodig hebben, het beste kunnen worden ondersteund. Het college, maar ook de Raad, hecht groot belang aan het advies van de Wmo-raad. Alle beleidsvoornemens die betrekking hebben op de Wmo worden door de gemeente aan de Wmo-raad voor advies voorgelegd.

2.5 Betekenis van de Wmo voor de gemeente

De gemeente als *regisseur*.

De Wmo gaat ervan uit dat de gemeente optreedt als regisseur in het complexe en veelomvattende veld dat de Wmo bestrijkt. In de praktijk omvat 'de' regierol een aantal onderling samenhangende regierollen en -taken.

De regierol richt zich op:

- het realiseren van de samenhang binnen het Wmo-beleid en met de aanpalende beleidsgebieden,
- het realiseren van optimale burgerbetrokkenheid,
- het initiëren en implementeren van vernieuwingen,
- het optimaliseren van de synergie tussen uitvoeringsorganisaties die in ketens samenwerken.

Regie betekent: initiatief nemen, partijen bijeenbrengen en aanspreken op hun (gezamenlijke) verantwoordelijkheid. Daarbij gaat het zowel om de ketenregie (samenhang aanbrengen) als de planningsregie (wat is nodig, voor wie, waar en wanneer). Ook moet de gemeente overlap of afwentelinggedrag proberen te voorkomen. Lochem kiest hierbij voor een faciliterende en procesbegeleidende rol. Hierbij krijgen burgers en hun organisaties de ruimte om hier mede inhoud aan te geven.

“Belangrijk is dat de gemeente de regiefunctie die zij vanuit de Wmo krijgt toegeschreven, ook pakt.”

In dit Wmo-beleidsplan geven we aan op welke gebieden of prestatievelden we de regierol van de gemeente willen versterken, welke invulling van de rol Lochem daarbij kiest en welke instrumenten daarbij worden ingezet.

Voor de gemeente wordt dit een nieuwe taak met dito verantwoordelijkheid. Van de gemeente wordt veel meer sturing, initiatief en een visie verwacht, met een daarop ingesteld en kundig ambtelijk apparaat. De gemeente wordt, net als andere gemeenten, geconfronteerd met vragen als: wie zien wij als onze doelgroepen? Wat willen we hen gaan bieden? Wat zijn onze prioriteiten? Wie gaan we daar bij betrekken? Welke expertise is noodzakelijk? Hoe gaan we om met onze zorgplicht? Welke sturingsinstrumenten hebben we nodig? Welke budgetten hebben we daar voor (over)?

Een vereiste voor het voeren van regie op de prestatievelden van de Wmo is voldoende inhoudelijke en strategische capaciteit binnen de gemeentelijke organisatie om de hier genoemde vier taken gericht op samenhang, burgerbetrokkenheid, vernieuwing en ketensamenwerking vorm te geven.

Vraagstuk:

Welke invulling geven wij aan de ons toebedeelde rol van regisseur in de Wmo?

- Hoe willen en kunnen we regie voeren op integrale beleidsontwikkeling?
- Voor welk deel van de uitvoering zijn we als gemeente verantwoordelijk?

De gemeente als *uitvoerder*:

In het kader van het compensatiebeginsel van de Wmo voert de gemeente een aantal wettelijke taken uit. Het *gemeentelijke Wmo-loket* geeft informatie- en advies en verstrekt de individuele voorzieningen. De wettelijke opdracht die de gemeente hierbij heeft is:

“Ter compensatie van de beperkingen die een persoon ondervindt in zijn zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie, treft het college van burgemeester en wethouders voorzieningen op het gebied van maatschappelijke ondersteuning die hem in staat stellen:

1. een huishouden te voeren;

2. zich in en om de woning te verplaatsen;
3. zich lokaal te verplaatsen per vervoermiddel;
4. medemensen te ontmoeten en op basis daarvan sociale verbanden aan te gaan.”

Het gemeentelijke Wmo-loket heeft het volgende takenpakket:

1. Het verlenen van individuele voorzieningen.
2. Verstrekking van informatie en advies op het gebied van wonen, welzijn en zorg – c.q. de sociale kaart.
3. Vraagverheldering ten aanzien van voorzieningen op het gebied van maatschappelijke ondersteuning en de individuele omstandigheden waarin iemand verkeert (verheldering van de vraag om te komen tot het geven van de juiste informatie, advies en voorziening bij de aanvrager).
4. Adequate doorverwijzing – ervoor zorgen dat het voor de aanvrager duidelijk wordt waar hij/zij de juiste informatie, advies en voorziening kan krijgen.

Het gemeentelijke Wmo-loket heeft de afgelopen maanden gewerkt aan het borgen van de kwaliteit van dienstverlening aan de klant en het versterken van de interne organisatiestructuur en werkprocessen (zie ook hoofdstuk 6). Het is de ambitie van het Wmo-loket om hiermee de dienstverlening verder te optimaliseren. De huidige werkwijze analyseert de integrale vraag van de burger. Een aanvraag wordt niet alleen beoordeeld op de enkele vraag maar het gehele participatievraagstuk wordt in de afhandeling van de aanvraag meegenomen. Hiermee vormt het gemeentelijke Wmo-loket een stabiele basis die verdere groei en verwezenlijking van de brede Wmo-gedachte mogelijk maakt. We realiseren ons echter ook dat niet alleen het gemeentelijk Wmo-loket informatie en advies geeft. Er zijn ook andere (vrijwillige) lokale en regionale organisaties die informatie en advies geven aan bepaalde doelgroepen (bijvoorbeeld de Stichting Ouderenwerk Lochem, het maatschappelijk werk en MEE). Eenduidigheid van informatieoverdracht is daarom van belang.

Wat betreft de toekomstige ontwikkeling van het gemeentelijke Wmo-loket vraagt één belangrijk vraagstuk om een besluit. Dat is *de vraag “hoe we gestalte gaan geven aan de opdracht in prestatieveld 3 ten aanzien van cliëntondersteuning?”*.

Cliëntondersteuning richt zich op mensen die voor een vraag of een situatie staan die zodanig complex is dat de betreffende persoon het zelf en met zijn omgeving niet kan oplossen. Het gaat om steun aan kwetsbare mensen (ongeveer 20% van de inwoners en 40% van de 65-plussers) die moeite hebben met het definiëren en oplossen van een probleem, voor wie het lastig is om overzicht te krijgen van de mogelijkheden die er binnen de Wmo, maar ook breder, zijn en hulp bij het maken van belangrijke keuzes op diverse levensdomeinen. De steun bestaat bijvoorbeeld uit het tonen van begrip en het hebben van aandacht, het geven van informatie en advies of kortdurende begeleiding.

Met goede, tijdige en kortdurende cliëntondersteuning wordt voorkomen dat kwetsbare burgers ‘zwaardere’, duurdere en langduriger zorg nodig hebben. Ze krijgen de regie over hun eigen leven weer terug waardoor hun zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie wordt bevorderd. Het gaat dus een stap verder dan informatie en advies

geven. Centraal in cliëntondersteuning staan vraaggericht werken en naast de cliënt staan. Cliëntondersteuning kan levensbreed en in elke levensfase voor komen.

In de Wmo worden gemeenten geacht een plan van aanpak te maken voor cliëntondersteuning. In Lochem hoeft deze functie niet helemaal opnieuw in de steigers te worden gezet omdat er al allerlei organisaties actief zijn op dit onderwerp in de gemeente. Cliëntondersteuning wordt o.a. gegeven door de Stichting Ouderenwerk Lochem (SOL), het Algemeen Maatschappelijke Werk, MEE Oost Gelderland, GGZ consulenten en als informele zorg (vriendendiensten, vrijwillige thuishulp etc.). Het aanbod van deze lokale en regionale organisaties is gericht op individuele cliënten, groepen cliënten en cliënten in het algemeen.

Deze organisaties en het gemeentelijke Wmo-loket geven beide informatie en advies over alle vormen van maatschappelijke ondersteuning die in de gemeente en de regio voor handen zijn. Het gemeentelijke Wmo-loket is daarbij bestemd voor het brede publiek en de specifieke cliëntondersteunende organisaties voor kwetsbare mensen die extra ondersteuning nodig hebben.

De Wmo-raad heeft de gemeente geadviseerd de cliëntondersteuning buiten het gemeentelijke Wmo-loket aan te bieden en te verbreden naar alle leeftijd- en doelgroepen. Zij is van mening dat hiermee het onafhankelijke functioneren van cliëntondersteuning kan worden gegarandeerd. Het gemeentelijke Wmo-loket is immers de plek waar de gemeente of een andere instantie indicaties afgeeft voor de hulpverlening, zorg en diensten die onder haar verantwoordelijkheid vallen.

Het gemeentelijk Wmo-loket kan naar onze mening wel heel goed functioneren als wegwijzer naar specifieke voorzieningen voor cliëntondersteuning.

De gemeente neemt dit advies over en zal met de betrokken partijen in gesprek gaan over de vormgeving van de inhoud, organisatie en uitvoering van cliëntondersteuning. Het bieden van afzonderlijke cliëntondersteuningsvoorzieningen voor alle doelgroepen op gemeentelijk niveau zal gezien de beperkte omvang van Lochem niet altijd haalbaar zijn. Dan zal in regioverband een oplossing worden gezocht.

In paragraaf 6.3 gaan we hier verder op in. In het uitvoeringsplan voor 2010 zal concreet worden aangegeven hoe en door welke organisaties gezamenlijk invulling wordt gegeven aan de cliëntondersteuning en hoe de onderlinge afstemming wordt geregeld. Duidelijk is al wel dat van zowel het gemeentelijke Wmo-loket als van de loketten van de andere organisaties, een forse uitzet wordt verwacht t.b.v. deze doelstelling.

2. 6 Betekenis voor de Wmo voor het maatschappelijk middenveld en uitvoerders

Deze paragraaf beschrijft de betekenis van de Wmo voor het maatschappelijk middenveld en de uitvoerende organisaties.

2.6.1 Maatschappelijk middenveld

Een belangrijke vraag bij de vormgeving van het Wmo-beleid is “waar houdt de verantwoordelijkheid van de burger op en begint die van de overheid?”. Daarbij gaat het niet alleen om de relatie tussen de overheid en de burger, maar ook om de relatie tussen de overheid en het maatschappelijk middenveld. Een overheid die actief met deze partners naar concrete oplossingen voor problemen zoekt. Maar ook een overheid

die zich richt op de effecten, en het maatschappelijke middenveld stimuleert om een bijdrage te leveren aan de sociale samenhang. De gemeente Lochem heeft een stevig maatschappelijk middenveld door de vele verenigingen en vrijwilligers. Zij spelen daarom een belangrijke rol bij de vormgeving van cruciale onderdelen van het Wmo-beleid.

2.6.2 Uitvoerende organisaties

Problemen zijn vaak gemeenschappelijk. Het gemeenschappelijke zorgt ervoor dat grenzen vervagen. Het vervolgens gezamenlijk oppakken van activiteiten leidt tot meer effectiviteit en tijdwinst. Een goed voorbeeld hiervan zijn de casuïstiek besprekingen van kinderen met complexe problemen in de multidisciplinaire Zorg Advies Teams op de scholen. Hierin weten de diverse disciplines elkaar beter te vinden en komt men eerder tot een adequate aanpak van de problemen waar het kind (en de ouders) mee worstelen. Samenwerking leidt zo tot kwaliteitsverbetering van de dienstverlening aan de burger.

Niet altijd zullen alle partijen dezelfde visie hebben. Dan zien wij het als de taak van de gemeente om aandacht te besteden aan de agenda van de verschillende organisaties en te zorgen dat zaken bespreekbaar zijn. De gemeente kan voor een gedeeld perspectief zorgen, een visie op het soort samenwerking en de doelen die daarmee gerealiseerd moeten worden.

In Lochem zijn een groot aantal uitvoerende organisaties actief. Een aantal werkt lokaal, anderen hebben ook een regionale taak. De sociale kaart moet de burger en uitvoerende organisaties een overzicht geven van alle professionele en vrijwillige organisaties en hun producten en diensten.

“ Samenwerken gaat om vertrouwen.”

Door de partners te betrekken bij het hele proces kan gebruik gemaakt worden van de deskundigheid van andere disciplines. Dit leidt tot een breder perspectief door het bekijken van aspecten vanuit verschillende invalshoeken. Ook leert de ervaring dat het leidt tot waardevolle resultaten.

We zullen de uitvoerende organisaties zo vroeg mogelijk betrekken om een breed draagvlak op te bouwen. Want met een breed draagvlak lukt het beter om vanuit de verschillende disciplines in “het veld” resultaten te behalen, die zonder hun inzet niet te behalen zijn.

2.6.3 Regionale samenwerking

Voor een aantal beleidsaspecten is de lokale maat te klein en is het verstandig om met een aantal gemeenten in de regio samen te werken. Zo kent Lochem (gelukkig) maar op beperkte schaal de problematiek van bepaalde doelgroepen, zoals dak- en thuislozen. Verder is de ambtelijke capaciteit van de gemeente Lochem soms te beperkt om beleid op het gewenste kwaliteitsniveau te kunnen ontwikkelen, bijvoorbeeld bij de ontwikkeling van het bestek voor aanbestedingen. De regionale samenwerking komt ook vaak voort uit het feit dat er veel uitvoerende partijen zijn die regionaal werkzaam zijn.

Regionale samenwerking vindt o.a. plaats bij de inkoop van hulpmiddelen en huishoudelijke verzorging, de aansturing van de GGD, opvang van dak- en thuislozen en het jongerenloket.

“Zoveel mogelijk lokaal, regionaal waar dat voordelen heeft.”

Bij regionale samenwerking zullen we, ook als we kleiner zijn dan de andere gemeenten, duidelijk onze voorwaarden stellen op basis van onze lokale opgave. Regionale samenwerking moet voor ons tijdswinst en financieel en/of kwalitatief rendement opleveren.

Hoofdstuk 3 Het lokale *beleidskader* voor de Wmo

In dit hoofdstuk beschrijven we de inhoudelijke kaders waarbinnen we de Wmo uitvoeren.

3.1 De Lochemse Wmo-visie, ambities en uitgangspunten

De gemeente Lochem heeft een duidelijke visie op maatschappelijke ondersteuning. Deze visie volgt de geest van de wet en is gebaseerd op de wettelijke vereisten, het huidige beleid en overleg met de belanghebbenden.

De gemeente Lochem heeft de volgende *visie*:

Meedoen en samen doen

Alle inwoners van Lochem, ongeacht leeftijd, beperkingen en problemen, moeten volwaardig mee kunnen doen in en aan de samenleving. Samen met de bewoners en de maatschappelijke en uitvoerende organisaties werkt de gemeente aan het vergroten van de participatie en de zelfredzaamheid van mensen en de leefbaarheid en sociale samenhang in de kernen.

In deze visie onderscheiden wij twee *ambities*:

- Lochem wil een *actieve gemeente* zijn waarin mensen zich in staat en uitgenodigd voelen om zelfstandig te functioneren en deel te nemen aan de samenleving. Wij vragen actief burgerschap van onze inwoners en zorgen daarbij voor goede randvoorwaarden.
- Lochem wil een *ondersteunende gemeente* zijn waar de burgers die ondersteuning nodig hebben een beroep kunnen doen op een goed afgestemd pakket van producten en diensten.

Op basis van deze visie en ambities zijn *uitgangspunten* geformuleerd die richtinggevend zijn bij de lokale vertaling en uitwerking van de Wmo. Deze uitgangspunten bepalen ook de wijze waarop de gemeente vanuit haar regierol, in overleg met de partners, invulling gaat geven aan de uitvoering van de Wmo:

- De *burger staat centraal* in beleid en uitvoering:
Vanuit het perspectief van de burger proberen we samen met alle partijen zo concreet mogelijk te zijn, betrokkenen te enthousiasmeren en de grenzen tussen organisaties en beleidsterreinen te doorbreken.
- Een *integrale benadering*: de burger en zijn levensdomeinen
De Wmo biedt een nieuwe kans om dwarsverbanden te leggen tussen beleidsterreinen en daarmee beter aan te sluiten op de wensen van de inwoners.

De levensdomeinen (zie paragraaf 5.3) van de burger zullen we als uitgangspunt nemen voor de concrete vertaling van beleid naar de praktijk.

- *Kerngerichte benadering:*
Vanuit het gedachtegoed van de Wmo kiezen wij een aanpak die zich richt op het verbeteren van de directe leefomgeving in de kernen/wijken in nauwe samenwerking met de inwoners en de maatschappelijke organisaties.
- *Andere manier van werken:*
De Wmo vraagt niet alleen andere dingen te doen, maar ook om de dingen anders te doen. Kernpunten hierin zijn: van aanbodsturing naar vraagsturing, meer preventief en minder curatief werken, interactieve beleidsontwikkeling en -uitvoering, nieuwe vormen van samenwerking en ruimte voor maatschappelijk initiatief.
- *Lokaal wat lokaal kan en regionaal wat regionaal moet:*
Voor de aanpak van sommige beleidsaspecten is de lokale maat te klein en werken we samen met regiogemeenten. We gaan hier bewust mee om: de regionale samenwerking moet ons tijdswinst en rendement opleveren.
- *Toekomstbestendig:*
Wij vinden het van groot belang bij de uitvoering van de Wmo steeds in te spelen op nieuwe (technologische) ontwikkelingen en gebruik te maken van de kansen die deze ontwikkelingen bieden.
- *Keuzes maken en prioriteiten stellen:*
Zowel in de beleidsontwikkeling als in de uitvoering zullen we duidelijk moeten aangeven welke dingen we anders doen, wat we niet meer of juist wel doen, en dat we niet alles tegelijk willen doen.
- *Verdeling van schaarse middelen:*
We zullen steeds kijken welke eigen bijdrage van de bewoners mag worden verwacht gezien hun draagkracht, en op welke wijze we met de beperkte middelen zoveel mogelijk mensen kunnen bereiken. We zullen ons inzetten voor het verkrijgen van nieuwe financieringsmogelijkheden.
- *Goede communicatie:*
Om de visie en de doelstelling van de Wmo te realiseren is communicatie van groot belang. In de eerste plaats om mensen en organisaties te informeren, maar ook om te motiveren en te activeren. Uiteindelijk beogen we met de communicatie zoveel mogelijk draagvlak te bereiken, zodat zoveel mogelijk mensen 'meedoen' om de Wmo-doelstelling mogelijk te maken op een aanvaardbare, betaalbare en toekomstbestendige manier. Van belang is dat communicatie actief en proactief wordt ingezet.

Deze visie en de uitgangspunten zijn leidend voor de wijze waarop de gemeente invulling geeft en gaat geven aan de Wmo. Zij zijn ook leidend voor de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan bestaand beleid op de verschillende prestatievelden. Ook zijn de visie en uitgangspunten leidend voor nieuw te ontwikkelen beleid. Met andere

woorden: nieuw beleid zal altijd getoetst worden aan de doelstellingen van de Wmo. Het advies van de Wmo-raad speelt hierbij een belangrijke rol.

3.2 Bestaande beleidskaders en de Wmo-toets:

Uit de vorige hoofdstukken komt naar voren dat de Wmo een wet is waarin een groot aantal gemeentelijke taken zijn samengebracht. Het gaat hierbij niet alleen om nieuwe taken. Integendeel, het overgrote deel van de in de wet beschreven taken wordt al jarenlang via de gemeentelijke beleidsprogramma's ingevuld. Zo wordt er in de gemeente Lochem al gewerkt aan integraal jeugdbeleid, kerngericht werken, de ontwikkeling van een gedifferentieerd woningaanbod, vrijwilligerswerk voor ouderen, armoedebeleid etc.

Alle gemeentelijke beleidsterreinen bevatten onderdelen die van invloed zijn op de vraag of mensen in voldoende mate kunnen participeren en welke ondersteuning zij daarbij nodig hebben. In hoofdstuk 6 geven we per prestatieveld aan welke bestaande beleidsvelden en beleidsnota's invulling geven aan de Wmo. Sommige beleidsvelden raken tegelijkertijd aan meerdere prestatievelden van de Wmo (zoals armoedebeleid, sportbeleid, cultuurbeleid, lokaal gezondheidsbeleid).

Een belangrijke nieuwe ontwikkeling in het kader van de Wmo is de vorming van het participatiebudget en de vernieuwing van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Vanaf 1 januari 2009 zijn de budgetten van re-integratie, de wet inburgering en de middelen voor volwasseneneducatie samengevoegd. De gemeente heeft de opdracht met dit budget alle mensen met een uitkering niet-vrijblijvend te benaderen om maatschappelijk te participeren. De gemeente krijgt een zekere mate van beleidsvrijheid bij de besteding van deze budgetten. In de komende periode zal hiervoor een participatiebeleid en een zo integraal en effectief mogelijke aanpak ontwikkeld worden. Hierbij zijn zeker koppelingen met de Wmo te maken. Zo kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het betrekken van mensen met een uitkering bij vrijwilligerswerk voor Wmo-doelgroepen waardoor de betrokkene zijn/haar vaardigheden en competenties kan vergroten.

Ontwikkeling van een Wmo-toets:

Om er nu en in de toekomst zeker van te zijn dat de doelstelling en de uitgangspunten van de Wmo daadwerkelijk vertaald worden in de beleidsvoornemens van de gemeente zal de gemeente een *Wmo-toets* invoeren. De Wmo-toets zal alle (grote) beleidsvoorstellen op sociaal, fysiek en economisch terrein toetsen op de consequenties voor de participatie van de diverse doelgroepen. Centraal staat de vraag of de beleids- en uitvoeringsvoornemens aansluiten bij de lokale situatie en de vraag van de burgers.

De Wmo-toets wordt een zo eenvoudig mogelijk instrument dat bestaat uit een beperkt aantal essentiële toetsbare punten en dat gebruikersvriendelijk van aard is. De gemeentelijke toets ontwikkelen we in nauw overleg met de Wmo-raad. Gemeente en uitvoerende organisaties kunnen de toets als geheugensteuntje gebruiken bij het ontwikkelen en uitvoeren van hun beleid.

Hoofdstuk 4 Het lokale *uitvoeringskader* voor de Wmo

Dit hoofdstuk beschrijft de kaders waarbinnen uitvoering van de Wmo plaats zal vinden. Het beschrijft de visie die de gemeente heeft op de Wmo-dienstverlening, de financiële middelen en de mogelijkheden voor kostenbeheersing en –sturing en de wijze waarop kwaliteitscontrole en monitoring zal plaatsvinden. Ook besteden we aandacht aan de communicatie.

4.1 *Algemene visie op dienstverlening*

Maart 2007 heeft de gemeente de algemene visie op dienstverlening vastgelegd.

Dienstverlening is daarin gedefinieerd als “het aan de burgers, bedrijven of instellingen leveren van informatie, diensten of producten door de gemeente, andere (semi) overheden en non-profit instellingen. Het betreft de één op één relatie met de klanten en niet de algemene, op bredere doelgroepen gerichte communicatie, algemene voorlichtingsactiviteiten, interactieve beleidsvorming of nog andere werkvormen waarin de gemeente met haar burgers contact zoekt of onderhoudt. Bij het opstellen van de visie op dienstverlening is vergroting van de externe en interne oriëntatie het uitgangspunt.”

Er is besloten dat er, aansluitend bij landelijke ontwikkelingen, in Lochem in 2015 voor burgers, instellingen en bedrijven, één toegang tot de gehele overheid is. Er komt een *Klant Contact Centrum* (KCC) in de gemeente Lochem dat de toegangspoort is tot alle overheidsdiensten. Alle overheidsdiensten wil zeggen de gemeentelijke, provinciale en rijksoverheidsdiensten, evenals wat verder nog tot overheidstaak beschreven kan worden en van belang is voor burgers, instellingen en bedrijven. Dit houdt in dat de burger in principe alle vragen kan stellen aan het KCC. Of het nu gaat om een fiscale vraag, de studiefinanciering van een studerende dochter, een Wmo-vraag of een reisadvies voor een vakantieland. Het Klant Contact Centrum is het gezicht, het eerste aanspreekpunt en de “voorkant” van de overheid.

“Centraal binnen het Klant Contactcentrum is dat de vraag door de medewerker wordt doorgestuurd en niet de klant”.

Het KCC vormt de zogenoemde *frontoffice*. De medewerkers van het KCC zijn generalisten. Zij zijn goed in het ontsluiten van (eenvoudige, algemene) informatie en kunnen dit goed communiceren naar de klant. Eenvoudige vragen beantwoorden de medewerkers van het KCC meteen. Maar als een vraag te ingewikkeld is om direct een antwoord op te geven –dus ook een complexe Wmo-vraag- geven ze de vraag door naar een specialist in de *backoffice*. Dit kan een specialist zijn binnen de gemeente of van één van de organisaties waarmee samenwerkingsafspraken zijn gemaakt. De loketmedewerker zorgt ervoor dat de vraag en niet de klant wordt doorgestuurd naar de organisatie(s) die de vraag behandelen. Ook wordt ervoor gezorgd dat betrokken organisatie(s) zelf contact zoeken met de klant.

4.2 Wmo-dienstverlening

Het bovenstaande dienstverleningsconcept is ook leidend voor de dienstverlening in het kader van de Wmo.

Een steeds groter deel van de mensen in Lochem heeft behoefte aan een pakket producten en diensten dat hen helpt bij het zelfstandig functioneren en meedoen in de samenleving. Voor mensen met (complexe) problemen is er zorg en opvang.

De gemeente en andere professionele (zorg-)instellingen, vrijwilligersorganisaties en commerciële partijen leveren de voorzieningen en diensten. Het gaat hierbij zowel om individuele als collectieve voorzieningen. De gemeente en de aanbieders zorgen samen voor toegang tot een compleet en samenhangend pakket van dienstverlening. Samen zullen zij ervoor zorgen dat de klant op een optimale en effectieve wijze de zorg en ondersteuning krijgt die hij nodig heeft zodat hij niet tussen de wal en het schip kan vallen.

De klant kan degene zijn die zelf zorg nodig heeft, maar kan ook een mantelzorger of vrijwilliger zijn die ondersteuning nodig heeft bij de hulp of zorg die hij geeft:

“Toen de buurvrouw plotseling zo ziek werd, heeft Johanna alle moeite gedaan om haar zo goed mogelijk te helpen. Dat was lastig, omdat ze zelf niet zo verschrikkelijk veel met instanties te maken heeft gehad. Gelukkig is er in het gemeentehuis een Wmo-loket gekomen waar alle informatie over de voorzieningen in de gemeente te raadplegen is. Ook is er een spreekuur. Johanna kon op die manier een deel van haar zorg voor de buurvrouw neerleggen bij het loket. En er werd via het loket ook gezorgd voor verdere hulp aan de buurvrouw.”

De ambitie:

De ambitie is een integraal Wmo-dienstverleningspakket van kwaliteit.

Producten en diensten zijn van goede kwaliteit en efficiënt georganiseerd. De toegang tot deze voorzieningen moet zo eenvoudig mogelijk zijn en de regels helder. Afhankelijk van het inkomen betalen mensen een eigen bijdrage. Bij de toewijzing van producten en diensten betrekken we de naasten van de vrager en houden rekening met hun draagkracht en draaglast.

Uitgangspunt is ook hier dat de klant centraal staat. Mensen weten meestal zelf heel goed wat ze willen en wat ze nodig hebben. We zullen bij de indicatie expliciet nagaan wat “de vraag achter de vraag” is. Op basis van een gedegen inzicht van de vraag van de klant zal maatwerk geleverd worden. De komende jaren zullen we de dienstverlening steeds meer verbeteren en streven naar flexibiliteit en creativiteit in de geest van de Wmo. We zullen steeds onderzoeken en inspelen op de mogelijkheden van nieuwe (commerciële) producten en diensten.

Voor de uitvoering van de Wmo-dienstverlening hanteert de gemeente Lochem de volgende *randvoorwaarden*:

1. De burger staat centraal en weet waarop hij kan rekenen.
2. De toegankelijkheid van de voorzieningen is goed geregeld.
3. De kwaliteit van de voorzieningen is goed.
4. De procedures zijn transparant en soepel.
5. Middelen worden efficiënt en doelmatig ingezet.
6. Heldere en tijdige communicatie.
7. Voorzieningen zoveel mogelijk op het niveau van de kernen.
8. De financiële risico's worden zo beperkt mogelijk gehouden.
9. Waar mogelijk en zinvol gebruiken we moderne technologieën.

Organisatie van de Wmo-dienstverlening:

Visie, ambitie, uitgangspunt en randvoorwaarden stellen de kaders voor de wijze waarop we de dienstverlening in Lochem organiseren. In hoofdstuk 6 bij prestatieveld 3 en 6 beschrijven we hoe wij dat nu en de komende jaren gaan invullen.

4.3 Controle op de kwaliteit van Wmo-dienstverlening

Vanuit haar regierol is de gemeente verantwoordelijk voor het tot stand komen van de samenwerking tussen de ketenpartners en dat een compleet en samenhangend pakket van diensten en voorzieningen wordt ontwikkeld. De gemeente zal de gesubsidieerde ketenpartners afrekenen op hun resultaten, klanttevredenheid en gerealiseerde maatschappelijke resultaten. Als wij constateren dat er dingen missen in het pakket of niet goed gaan, zullen we de verantwoordelijke organisaties daarop aanspreken en hen uitdagen tot kwaliteitsverbetering. De rol van de gemeente bestaat dus uit het sturen, motiveren en ondersteunen van de ketenpartners en op het toezien op de kwaliteit en de integrale aanpak.

4.3.1 Onafhankelijke kwaliteitscontrole

Wij zijn van mening dat er een onafhankelijke controle op de kwaliteit van Wmo-dienstverlening moet plaatsvinden in Lochem. Het gaat hierbij niet om de klanttevredenheid over de geleverde producten per uitvoerder (dit moeten de organisaties immers zelf doen), maar om de kwaliteit van de brede integrale ondersteuning van de burger. Wat is de kwaliteit van het totale aanbod aan preventieve en curatieve voorzieningen en diensten in de gemeente Lochem?

Wij denken dat de Wmo-raad de meest geëigende partij kan zijn om deze kwaliteitscontrole uit te (laten) voeren. Het sluit goed aan bij haar onafhankelijke taak om gevraagd en ongevraagd de gemeente te adviseren.

De gemeente zal de Wmo-raad jaarlijks een budget toekennen waarmee zij de kwaliteitscontrole op de brede Wmo-dienstverlening kan uitvoeren. De Wmo-raad zal de wijze van invulling afstemmen met de gemeente en andere betrokkenen. De bestaande landelijke en lokale monitors zullen hierbij een rol spelen. De uitkomsten van de kwaliteitscontrole biedt belangrijke informatie voor het opstellen van de jaarlijkse uitvoeringsplannen.

Vraagstuk:

Welke controle op de kwaliteit van de brede maatschappelijke ondersteuning vinden we wenselijk?

- Willen we onafhankelijke controle op de kwaliteit van het brede pakket van Wmo-diensten en voorzieningen?
- Hoe en bij wie leggen we deze onafhankelijke taak neer?

4.4 Financiën

4.4.1 Financieringsbronnen:

De gemeente ontvangt voor de uitvoering van haar beleid uit meerdere bronnen financiële middelen, zoals uit het gemeentefonds, doeluitkeringen van het Rijk, lokale belastingen en middelen van de provincie.

Een deel van deze middelen is beschikbaar voor de uitvoering van het Wmo-beleid. Dit betreft voornamelijk de middelen die de gemeentelijke afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling en de afdeling Publiekscontacten ter beschikking staan.

In bijlage 1 wordt een *eerste indicatie* gegeven van de totaal beschikbare middelen in de programmabegroting van 2009 voor de gemeentelijke afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling, inclusief de beschikbare middelen van de afdeling Publiekscontacten voor de uitvoering van de Wet Werk en Bijstand, inburgering en het gemeentelijke Wmo-loket. Bij deze middelen maken we onderscheid naar primaire, secundaire en tertiaire middelen en ambtelijke kosten:

a. Primaire middelen:

Dit betreft de door het Rijk overgedragen middelen die bestemd zijn voor de curatieve zorg, namelijk de verstrekking van individuele voorzieningen door het gemeentelijke Wmo-loket. Ook de middelen voor de uitvoering van de WWB, schuldhulpverlening en inburgering vallen hieronder.

In totaal gaat het hierbij om ruim €13 miljoen, waarvan ruim €5 miljoen besteed wordt via het gemeentelijk Wmo-loket aan curatieve zorg.

b. Secundaire middelen:

Dit betreft de middelen in de programmabegroting van de gemeente voor de afdeling maatschappelijke ontwikkeling die direct bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen van de Wmo. Dit zijn bijvoorbeeld de subsidies die vertrekt worden voor de uitvoering van het jeugd- en gezondheidbeleid. Deze middelen worden besteed aan preventieve diensten en voorzieningen en dragen ertoe bij dat de kosten voor curatieve zorg (de primaire groep van middelen) beperkt blijven of minder sterk stijgen. Zo kan de ontwikkeling en uitvoering van een eigentijds vrijwilligers- en mantelzorgbeleid er toe bijdragen dat er minder gebruik wordt gemaakt van huishoudelijke verzorging.

In totaal gaat het hierbij om ongeveer €8 miljoen.

c. Tertiaire middelen:

Dit betreft de middelen in de programmabegroting die indirect bijdragen aan de realisatie van de Wmo-doelstellingen. Dit zijn bijvoorbeeld de middelen voor (de exploitatie van) scholen, dorpshuizen, sportzalen en speelplaatsen.

In totaal gaat het hierbij om ongeveer €21,5 miljoen.

d. Ambtelijke kosten:

Dit betreft de middelen die ambtelijk in uren besteed worden aan het ontwikkelen en uitvoeren van beleid door de afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling en voor een deel door de afdeling Publiekscontacten.

In totaal gaat het hierbij om ruim € 3 miljoen.

Uit de overzichtstabel komt naar voren dat er op basis van deze eerste indicatie, drie keer zoveel geld aan curatieve zorg (namelijk de verstrekkingen door het gemeentelijke Wmo-loket) wordt besteed dan aan preventieve zorg. Gezien de verwachting dat de kosten voor zorg de komende jaren alleen maar zullen stijgen, zal de gemeente, in overleg met alle betrokkenen, onderzoeken in hoeverre bijsturing mogelijk is door van (dure) individuele verstrekkingen naar (relatief goedkopere) collectieve voorzieningen over te gaan. Op die manier kunnen meer mensen gebruik maken van eenzelfde aanbod tegen gelijke kosten. Ook zullen we zwaarder in moeten zetten op preventie in die zin dat de wonen, welzijn, zorgvoorzieningen in de kernen en wijken van Lochem zo adequaat zijn dat curatieve zorg zo lang mogelijk uitgesteld kan worden.

Daarnaast is het voor ons als gemeente van groot belang om te bekijken op welke wijze we de middelen zo efficiënt en effectief mogelijk kunnen laten bijdragen aan de doelstelling van de Wmo. Met andere woorden: welke mogelijkheden heeft de gemeente om de middelen voor de uitvoering van de Wmo te beheersen en te sturen?

Op basis van de financiële en inhoudelijke informatie die we verkrijgen uit ondermeer de marap, de benchmark Wmo, monitoringsgegevens en de onafhankelijke Wmo-kwaliteitscontrole, zullen we kunnen bepalen waar herijking gewenst is van de Wmo-diensten en voorzieningen. Van de tertiaire middelen is veel vastgelegd in langjarige structurele verplichtingen in de voorzieningsfeer, maar bij de invulling van de besteding van de primaire en secundaire middelen heeft de gemeente meer sturingsmogelijkheden. Bij de primaire middelen kan dit bijvoorbeeld door een aanpassing van de hoogte van de eigen bijdrage en het wijzigen van de verordening voor het verstrekkingenpakket. Bij de secundaire middelen kan dit via aanscherping van de prestatieafspraken met uitvoerende organisaties en door herijking van producten en diensten gericht op kwetsbare groepen.

4.4.2 Nieuwe middelen

Om de invoering en uitvoering van de Wmo tot een succes te maken stellen het Rijk, de provincies en gemeenten nieuwe middelen beschikbaar. Deels zijn dit structurele middelen maar vaak gaat het ook om tijdelijke middelen op projectbasis waar soms ook een cofinanciering van de gemeente tegenover moet staan. Deze projecten bieden de gemeente en de betrokken partners de mogelijkheid om samen nieuwe initiatieven te ontwikkelen en uit te voeren voor specifieke doelgroepen of kernen.

Een voorbeeld hiervan is de financiering door de provincie Gelderland van de Lochemse pilot van het provinciaal programma "ontgroening en vergrijzing".

De gemeente zal vanuit de visie, ambitie en prioriteiten in dit Wmo-beleidsplan actief op zoek gaan naar mogelijkheden voor aanvullende financiering.

4.4.3 Mogelijkheden voor kostenbeheersing en kostensturing

Naar verwachting zal de gemeente behoedzaam moeten omgaan met de middelen voor de Wmo. De kosten van de Wmo zullen stijgen als gevolg van de eerder genoemde maatschappelijke ontwikkelingen: vergrijzing en extramuralisering, stijgende loon- en organisatiekosten, schaarste aan personeel in de zorg.

Als beginsel wordt de Wmo binnen de jaarlijks beschikbaar gestelde middelen uitgevoerd. Om de financiële risico's te beperken staat in deze nota ook een efficiënte en doelmatige inzet van middelen als ambitieniveau. Er zitten echter zgn. open einde regelingen in. De Wmo is per 1 januari 2007 in werking getreden. Hoewel wij natuurlijk beschikken over ervaringscijfers vanuit de AWBZ, hebben gemeenten nog onvoldoende ervaring opgedaan om conclusies voor meerdere jaren te kunnen trekken. Een gedegen monitoring van de inkomsten en uitgaven om ervaring op te doen is daarom essentieel om de relatie van de beleidskeuzes en het (meerjarig) kostenniveau beter in beeld te kunnen brengen. Hiermee kan het College en de Raad beter sturen en loopt ze niet aan tegen grote, niet te verklaren en niet bij te sturen, tekorten.

Het is van belang te realiseren dat binnen het totale Wmo-budget *substitutie mogelijk* is. Op basis van inzicht in de verdeling van de middelen over de prestatievelden, het niveau en de kosten van voorzieningen en de (toekomstige omvang van) doelgroepen die daarmee bereikt worden, kan sturing plaatsvinden. De Raad kan aandringen op het uitwerken van mogelijkheden voor bijsturing.

Zoals we eerder aangaven worden er bijvoorbeeld relatief veel middelen besteed aan het verlenen van individuele voorzieningen voor een relatief kleine groep mensen. Bijsturing is soms mogelijk door van (dure) individuele verstrekkingen naar (relatief goedkopere) collectieve voorzieningen over te gaan. Op die manier kunnen meer mensen gebruik maken van eenzelfde aanbod tegen gelijke kosten.

De gemeente heeft ook een aantal mogelijkheden om nu en in de toekomst de *kosten te beheersen*:

- In de Wmo is de mogelijkheid gecreëerd om te werken volgens het principe dat 'de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen' via een inkomensafhankelijke eigenbijdrageregeling en inkomensafhankelijke verstrekkingen.
- Mantelzorg en vrijwillige hulp kunnen de groei in de vraag remmen. Dan is een structurele en hoog kwalitatieve ondersteuning nodig om continuïteit te garanderen.
- Algemeen wordt aangenomen dat een meer op kwetsbare doelgroepen gericht integraal welzijnsaanbod de groei van de vraag naar zorg zou kunnen afremmen. Daarvoor is een heroriëntatie op maatschappelijke ontwikkelingen en het welzijnsbeleid nodig.

4.4.4 Aanbesteding en de rol van de Raad

Het grootste deel van het Wmo-budget wordt uitgegeven aan curatieve zorg d.w.z. aan individuele voorzieningen en verstrekkingen. Deze voorzieningen en verstrekkingen (zoals huishoudelijke hulp en hulpmiddelen) worden via aanbesteding in regionaal verband voor vier jaar (inclusief verlengingsoptie) ingekocht. De gemeenten zijn hierbij opdrachtgever en streven naar een maximaal kwaliteitsniveau voor de laagste prijs. De wijze waarop het bestek voor de aanbesteding is opgesteld is sturend voor de prijs-kwaliteit verhouding van de diensten en voorzieningen. Met andere woorden "wie met

bananen betaalt krijgt apen”. Dit wil zeggen dat het verkrijgen van een goede kwaliteit van diensten en voorzieningen vraagt om het betalen van een goede prijs. In de eerstvolgende aanbestedingsronde zullen wij voorafgaand aan het proces van aanbesteding in overleg met de gemeenteraad bepalen wat de financiële en kwalitatieve kaders moeten zijn. In de jaarlijkse uitvoeringsprogramma’s zal dit moment specifiek opgenomen worden in de planning. Ook vindt er tussentijdse rapportage en evaluatie van de resultaten van de uitvoering plaats.

4.5 Monitoring

Verantwoording naar burgers, Raad en Rijk:

Uit de wet vloeien enkele informatieverplichtingen voort. Zo is de gemeente op grond van artikel 9 van de Wmo verplicht bepaalde prestatiegegevens over de maatschappelijke ondersteuning te registreren en deze jaarlijks voor 1 juli te publiceren. Ook moet de gemeente gegevens aan het Rijk verstrekken die verwerkt worden tot een vergelijkend overzicht van alle gemeenten (de jaarlijkse benchmark). Doel van deze verplichtingen is om burgers en maatschappelijke instellingen en organisaties in staat te stellen de prestaties van hun gemeente te beoordelen en deze ook te vergelijken met prestaties in andere gemeentes. De gemeente Lochem voldoet jaarlijks aan deze verplichtingen. Wij streven er naar om met onze uitvoeringsprestaties op zoveel mogelijk onderdelen van de Wmo in ieder geval uit te komen op het landelijk gemiddelde van te monitoren gegevens.

In de komende jaren zullen we de bestaande landelijke en lokale mogelijkheden van monitoring beter met elkaar verknopen en meer gebruiken als een verbeter- en vergelijkingsinstrument. We zullen in het eerste uitvoeringsplan per prestatieveld een uitwerking geven op de volgende punten:

- frequentie waarop wij willen meten
- welke gegevens (in hoofdlijnen) wij willen monitoren
- waarmee we dit willen monitoren (o.a. in aansluiting op bestaande benchmark)
- de streefscore t.o.v. het te behalen resultaat.

De Wmo-raad zullen we hier uiteraard ook bij betrekken. Uiteindelijk gaat het erom dat de monitorings-instrumenten de gemeente de mogelijkheid geeft om te sturen op effecten: welke resultaten worden er behaald met de activiteiten die in het kader van de Wmo uitgevoerd worden?

4.6 Communicatie

De Wmo is een breed, complex beleidsveld waarin veel in beweging en ontwikkeling is. Er zijn veel partijen bij betrokken en er zijn even zoveel belangen. Goede communicatie is daarom van groot belang. In de eerste plaats om mensen en organisaties te informeren. Maar ook om burgers en organisaties te motiveren en te activeren. Uiteindelijk beogen we met de communicatie zoveel mogelijk draagvlak voor het Wmo-gedachtegoed te verkrijgen zodat zoveel mogelijk mensen ‘meedoen’ om de Wmo-doelstellingen mogelijk te maken op een aanvaardbare, betaalbare en toekomstbestendige manier.

Van belang is dat communicatie actief en pro-actief wordt ingezet; we blijven proberen negatieve berichtgeving en ongerustheid onder bewoners van Lochem voor te blijven.

“Communicatie is het toverwoord. Alles staat of valt met communicatie: ideeën duidelijk maken, elkaar begrijpen en horen wat er speelt.”

De gemeente vindt het van belang om in de communicatie-middelen die haar ter beschikking staan, zoals Extra Nieuws en de gemeentelijke website, intensief en frequent aandacht te besteden aan concrete Wmo-activiteiten. Maar we verwachten ook van onze partners dat zij hun achterban actief en éénduidig informeren.

Ook vinden we kleinschaligheid in communicatie belangrijk; om op kern/wijkniveau voor de inwoners inzichtelijk te maken welke ondersteuning mogelijk is en welke inzet en betrokkenheid van de bewoners zelf verwacht wordt. Aan de hand van concrete voorbeelden dicht bij de burger zullen we laten gezien hoe iets kan werken op zijn Wmo's.

Van de jaarlijkse Wmo-uitvoeringsplannen zal aan de hand van de inhoudelijke jaarplanning een bijpassend communicatieplan deel uitmaken.

Hoofdstuk 5 De lokale opgave

Waar moeten we ons bij de uitvoering van de Wmo in Lochem op richten? Daar gaat dit hoofdstuk over.

5.1 Maatschappelijke trends en ontwikkelingen in Lochem

Een aantal trends en ontwikkelingen in onze veranderende maatschappij, die zowel landelijk als lokaal waarneembaar zijn, zijn van invloed op de maatschappelijke participatie van (kwetsbare) burgers:

a. Vergrijzing:

Er komen niet alleen meer ouderen, we worden ook steeds ouder.

In Lochem laat de prognose zien dat vooral de groep ouder dan 50 jaar toeneemt. Doordat de leefstijl van veel mensen steeds ongezonder is wordt verwacht dat meer mensen zullen kampen met chronische ziekten. Door de toename van de medische mogelijkheden is er ook sprake van vergrijzing onder mensen met een geestelijke beperking. Maar daarnaast is er ook sprake van een groei van het aantal vitale ouderen. Dit biedt kansen voor maatschappelijke participatie en vrijwillige inzet.

b. Stijgende hulpvraag:

Van de groeiende groep 65-plussers zal een deel hulp nodig hebben. Zij vormen een doelgroep voor de Wmo. Die doelgroep zal toenemen vanwege de vergrijzing; de vraag naar zorg zal in de toekomst dus stijgen. De toename van het aantal mensen met dementie is hier een voorbeeld van.

c. Langer thuiswonend:

De ontwikkeling dat steeds meer mensen met een beperking zo lang mogelijk thuis blijven wonen, zet door. Bewoners van verpleeghuizen hebben vaak een leeftijd van 80+. Zij hebben veel hulp en zorg nodig. Mensen met een lichamelijk, geestelijk of verstandelijke beperking wonen steeds vaker zelfstandig of in kleine groepen in een wijk (begeleid wonen). De druk op mantelzorgers neemt hierdoor toe. Dit stelt ook als eis dat er voldoende geschikte woonruimte is.

d. Vermaatschappelijking van de zorg:

Zorg wordt steeds minder in instellingen, maar vaker thuis gegeven. Dat geldt voor ouderen, maar ook voor mensen met een lichamelijke, verstandelijke of psychische beperking. Mensen willen vaak zelf ook graag thuis blijven wonen.

e. Individualisering:

Mensen komen elkaar minder vanzelfsprekend tegen, sociale verbanden veranderen, waardoor mensen minder gemakkelijk een beroep op elkaar kunnen doen. Mensen doen minder vanzelfsprekend iets voor elkaar en willen zich minder (voor lange tijd) binden. Of dat nu binding aan een baan is of aan vrijwilligerswerk. Met meer hedendaags vrijwilligersbeleid zullen meer mensen zich maatschappelijk willen inzetten; zij hebben vaak voorkeur voor in tijd afgebakende activiteiten.

f. Meer werkende mensen:

Steeds meer mensen hebben een betaalde baan. Dat betekent dat mensen minder tijd hebben om naast het werk sociale verbanden aan te gaan en anderen te helpen. Mensen hebben het 'druk'.

g. Personeel in de zorg:

In de zorg kan een tekort aan arbeidskrachten ontstaan.

h. Multiculturalisatie:

Het aandeel allochtonen in de totale bevolking van Lochem stijgt. De voorzieningen voor allochtone ouderen staan nog in de kinderschoenen. De gemeente Lochem stimuleert ontmoeting tussen de verschillende culturen en in samenwerking met betrokkenen, organisaties en scholen worden aanvullende ondersteuningsprogramma's aangeboden voor allochtone kinderen/jeugdigen en hun ouders.

i. Meer marktwerking:

Toename van de marktwerking kan zorgen voor meer kwaliteit, transparantie en efficiëntie, maar ook tot meer bureaucratie. Van groot belang is dat een bedrijfsmatige aanpak de behoeften aan ondersteuning van mensen niet uit het oog verliest.

j. Veranderende rol van de overheid:

De overheid is niet langer de verzorger van wieg tot graf. De maatschappij verwacht dat mensen dingen zelf uitzoeken, regelen en hun eigen keuzes maken. Internet is hierbij niet meer weg te denken. Mensen moeten, voor zover je dat gezien hun leeftijd en verstandelijke vermogens mag verwachten, zelf meer verantwoordelijkheid nemen, voor zichzelf maar ook voor elkaar. Dit betekent dat er een groter beroep wordt gedaan op burens, familie en vrienden. De gemeente wil de *civil society* versterken, mensen in staat stellen om elkaar te ontmoeten en te helpen.

5.2. Omvang, samenstelling en problematiek van de doelgroepen

Voor de uitvoering van het Wmo is het van belang om inzicht te krijgen in de omvang, samenstelling en problematiek van de inwoners in Lochem die waarschijnlijk een ondersteuningsbehoefte hebben. Op dit moment ontbreekt het aan een betrouwbaar totaal overzicht hiervan. Dit inzicht hebben we nodig om de omvang en de samenstelling van het Wmo-aanbod beter af te kunnen stemmen op de verwachte vraag.

Wij zullen met de uitvoerende organisaties bespreken hoe we jaarlijks aan betrouwbare en actuele cijfers kunnen komen over de doelgroepen. De cijfers krijgen een plek in het jaarlijkse uitvoeringsplan.

5.3 De burger en zijn levensdomeinen

In dit Wmo-beleidsplan staat de burger centraal en is "meedoen" het doel. "Meedoen" is het hebben van (vrijwilligers)werk of een inkomen waarmee je kunt participeren. Maar ook het bestrijden van analfabetisme, deelname aan sport en de mogelijkheid hebben jezelf te verplaatsen, dragen bij aan het meedoen in de samenleving.

Vanuit het perspectief van de burger proberen we samen met alle relevante partijen zo concreet mogelijk te zijn, betrokkenen te enthousiasmeren en de grenzen tussen organisaties en beleidsterreinen te doorbreken. Zo komen we tot integrale oplossingen op het terrein van wonen, welzijn en zorg die nauw aansluiten bij de behoeften van de burgers en uitgaan van de eigen kracht van mensen.

De negen Wmo-prestatievelden bieden weinig houvast voor een dergelijk samenhangend integraal beleid omdat de prestatievelden erg op zichzelf staan en meer beleidsterreinen, zoals sociale zaken en werkgelegenheid, betrokken zijn bij het bereiken van het doel van de Wmo.

Daarom neemt de gemeente Lochem bij de beleidsontwikkeling en -uitvoering als uitgangspunt van denken:

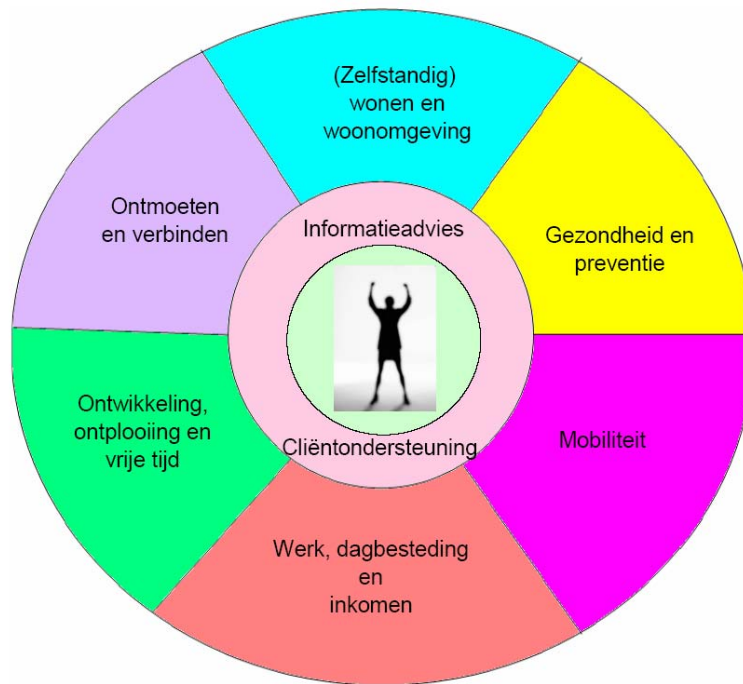
De mens en zijn/haar levensdomeinen staan centraal

Elk van deze levensdomeinen heeft een relatie met de Wmo-prestatievelden en dwarsverbanden met andere beleidsterreinen. Hieronder volgt een korte beschrijving van de levensdomeinen en de relaties met de prestatievelden en beleidsterreinen.

Als levensdomeinen onderscheiden we:

- (Zelfstandig) wonen en woonomgeving:
(Zelfstandig) wonen in een leefbare en veilige woonomgeving.
Relatie met de prestatievelden: 1, 6, 7 en 8.
Beleidsmatige verbanden: dorpsvisies, accommodatie- en voorzieningenbeleid.

- Gezondheid en preventie:
De gezondheid van mensen waarbij zij hinder ondervinden door eventuele (psychosociale) beperkingen of (chronische) ziekte. Van jongs af aan, te beginnen bij prenatale en zuigelingenverzorging, speelt preventie een grote rol in het voorkomen en opvangen van beperkingen.
Relatie met prestatievelden: 1, 4, 5, 6 en 9.
Beleidsmatige verbanden: lokaal gezondheidsbeleid, integraal jeugdbeleid, onderwijsbeleid, ouderenbeleid.

- Mobiliteit:
De mate waarin mensen zich kunnen verplaatsen, m.n. ouderen en mensen met een beperking ondervinden hierbij vaak problemen.
Relatie met prestatieveld: 5 en 6.
Beleidsmatige dwarsverbanden: verkeer&vervoerbeleid, bestemmingsplannen.

- Werk, dagbesteding en inkomen:
Het hebben van betaald werk, werk in een beschermde omgeving, vrijwilligerswerk of een andere zinvolle dagbesteding. De hoogte van het inkomen kan bepalend zijn voor de mate van participatie.
Relatie met prestatieveld: 2, 4, 5, 7 en 8.
Beleidsmatige dwarsverbanden: werk&inkomen, armoedebeleid, participatiebeleid.

- Ontwikkeling, ontplooiing en vrije tijd:
Ontwikkeling door scholing en andere ontplooiingsmogelijkheden. Invulling van de vrije tijd d.m.v. culturele ontplooiing, sport, lidmaatschap van een vereniging, recreatie en gezelligheid.
Relatie met prestatievelden: 1, 2, 3, 4, 5 en 6.
Beleidsmatige dwarsverbanden: sportbeleid, cultuurbeleid, recreatiebeleid.

- Ontmoeten en verbinden:
De mate waarin mensen deel uitmaken van een sociaal verband en er intermenselijk verkeer is.
Relatie met prestatievelden: 1, 4, 5 en 8.
Beleidsmatige dwarsverbanden: welzijnsbeleid, sport- en cultuurbeleid, voorzieningen- en accommodatiebeleid.

In onderstaande figuur zijn de levensdomeinen van elke burger in beeld gebracht. Hierbij is om de burger eerst een cirkel gezet voor de informatie- en adviesfunctie en de cliëntondersteuning. Deze functies moeten de burger informatie en advies kunnen geven over de mogelijkheden en het aanbod van diensten en voorzieningen op de verschillende levensdomeinen in de gemeente.

Op elk van deze domeinen kan het meedoen in meer of mindere mate belemmerd zijn. De knelpunten die een burger individueel op de levensdomeinen ondervindt zijn natuurlijk voor iedereen verschillend. Toch zijn er voor de verschillende doelgroepen onderwerpen te benoemen waar nieuw of geïntensiveerd beleid er voor (kan) zorgt dat voor deze mensen het meedoen, het ontmoeten en het verbinden verbetert. Het is de uitdaging om de komende jaren deze onderwerpen zo specifiek mogelijk te benoemen en kerngericht te vertalen in doelstellingen en concrete maatregelen. Op elk van deze levensdomeinen zullen de gemeente, de maatschappelijke organisaties en de uitvoeringsorganisaties in nauw overleg moeten bepalen wie wat gaat doen om de participatie van burgers te bevorderen. De levensdomeinen vormen de zogenoemde programmalijnen van de jaarlijkse uitvoeringsplannen (zie hoofdstuk 7). Naast de levensdomeinen zal in de uitvoeringsplannen ook expliciet aandacht worden besteed aan de informatie en adviesfunctie en de cliëntondersteuning, en aan de rol van vrijwilligers en mantelzorgers.

5.4 Leefbare kernen en wijken

In de Wmo staat de vraag centraal: wat hebben mensen nodig om in een kern of wijk te kunnen wonen, wat hebben zij nodig om deel te nemen aan de samenleving? Kortom wat is vanuit het perspectief van de inwoner (met een zorgvraag) een “leefbare kern”?

Uit de figuren in bijlage 2 en 3 komt duidelijk naar voren dat de leeftijdsopbouw van de bewoners en de zorgvraag verschillend is per kern. Gorssel kent nu bijvoorbeeld meer 75-plussers dan de andere kernen, maar naar verwachting zullen de komende jaren ook de andere kernen een groter aantal 75-plussers tellen. Het aanbod van diensten en voorzieningen zal per kern een ander accent hebben. Daarom vinden wij het als gemeente noodzakelijk om niet alleen gemeentebreed invulling te geven aan de Wmo maar dit ook concreet te vertalen naar de kernen. Elke kern heeft immers maatwerk nodig.

De “leefbare kern” is de kernachtige samenvatting van de prestatievelden 1, 5, 6 en 8. Een leefbare kern betekent ook een levendige en sociaal actieve kern. Een ruim aanbod van bijvoorbeeld sociaal culturele programma's en mogelijkheden om te sporten en/of te bewegen dragen hier in belangrijke mate aan bij. Het zijn mogelijkheden om wijkbewoners te betrekken bij (sociale) activiteiten. Het risico op sociale uitsluiting van bepaalde bewoners wordt dan kleiner. Activiteiten in de kern bieden ook concrete kansen voor het integreren van specifieke doelgroepen in de kern. De gemeente is van mening dat in het licht van de Wmo een leefbare kern het volgende betekent:

Een leefbare kern is een kern waar mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen (blijven) leven. Een kern waar afstemming is tussen de drie levensgebieden: wonen, welzijn en zorg.

- Wonen: de benodigde aanpassingen (bouwtechnisch, domotica) en de beste locatie zodat iemand zo lang en prettig mogelijk zelfstandig kan blijven wonen.
- Welzijn: het aanbod van welzijn-, service- en gemaksdiensten waardoor mensen maatschappelijk kunnen participeren.
- Zorg: voldoende gezondheidsvoorzieningen dicht bij huis.

Voor elk van deze levensgebieden kunnen de criteria waaraan het moet voldoen worden bepaald. Bijvoorbeeld: zijn er voldoende aangepaste, aanpasbare en levensbestendige woningen of is er langs de belangrijkste voorzieningen een rolstoelroute. In hoofdstuk 6 worden prestatiecriteria gegeven voor wonen, welzijn en zorg die wij als gemeente van belang vinden.

De gemeente ziet het als haar nadrukkelijke verantwoordelijkheid om een samenhangend stelsel van wonen, welzijn en zorgvoorzieningen tot stand te laten komen en heeft daarbij een faciliterende en stimulerende rol waar dit mogelijk is. Per kern zal in nauw overleg met de bewoners en (vrijwillige) organisaties bepaald worden wat we gaan doen, hoe we dat gaan doen en wie het gaan doen. In de jaarlijkse uitvoeringsplannen zal expliciet worden aangegeven wat de Wmo-activiteiten in de kernen zijn.

Hoofdstuk 6 Het Wmo-uitvoeringsprogramma 2009-2012: de lokale invulling van de prestatievelden

In dit hoofdstuk wordt per Wmo-prestatieveld concreet beschreven wat we de komende jaren willen bereiken en hoe we dat willen gaan doen.

6.1 Prestatieveld 1: Sociale samenhang en leefbaarheid

“Het bevorderen van sociale samenhang en leefbaarheid in dorpen, wijken en buurten.”

Doelgroep: alle inwoners van de gemeente Lochem.

6.1.1 Beleidscontext

Dit prestatieveld heeft veel relaties met beleid dat op allerlei beleidsterreinen is ontwikkeld. Relevante beleidsnota's zijn o.a. wijk- en kernenbeleid, structuurvisie wonen en werken 2007-2015, masterplan wonen, welzijn, zorg, visiedocument lokaal sociaal beleid, accommodatiebeleid, voorzieningenbeleid m.b.t. welzijnsvoorzieningen, integraal jeugdbeleid, lokaal gezondheidsbeleid, integraal veiligheidsbeleid.

6.1.2 Wat doen we al?

De gemeente en haar samenwerkingspartners tonen al een grote inzet op dit prestatieveld. Vanuit het wijk- en kernenbeleid is het de uitdaging om de verschillende beleidsvoornemens te verbinden om de sociale samenhang en leefbaarheid in de kernen en wijken op een nog effectievere manier te bevorderen. Vanuit meerdere beleidsterreinen wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een breed wonen, zorg, welzijn en vervoersaanbod in de gemeente en in elk van de kernen. Er wordt gewerkt aan de versterking van de ketenzorg in de kernen/wijken.

Ook wordt er gewerkt aan de ontwikkeling van een breed woningaanbod waarin o.m. aandacht is voor het bouwen van starterwoningen, levensloopbestendige woningen en andere gesignaleerde gewenste woonvormen. In het buitengebied is kleinschalige verblijfszorg toegestaan. De ambitie van de structuurvisie wonen en werken is om het inwoneraantal gelijk te houden tot 2015. Lange tijd was het motto van de provincie bij het bouwen van woningen inbreiden in de bestaande bebouwde gebieden. Hierbij wordt echter steeds meer aangelopen tegen de grenzen voor wat betreft de leefbaarheid. In nieuwe plannen wordt veelal naar uitbreidingslocaties gekeken. Hierin wordt een bepaald percentage van de oppervlakte gereserveerd voor spelen al dan niet in combinatie met structureel groen in de wijken en kernen.

Bij steeds meer uitvoerende organisaties komt wijkgericht werken centraal te staan in de werkprocessen. Zo wordt door het sociaal-culturele werk het project wijkaanpak uitgevoerd, werken Yunio/Sensire aan herkenbaarheid en zichtbaarheid in de wijken en kernen, en biedt Zorggroep Sint Maarten wijkactiviteiten voor speciale doelgroepen.

Als er belangrijke zaken spelen in de wijk of buurt worden de daarvoor toegeruste organisaties er bij betrokken.

6.1.3 Waar willen we naar toe?

Als gemeente stellen we ons zelf de volgende doelstellingen:

Wonen:

- Elke kern beschikt over voldoende aangepaste, aanpasbare en levensloopbestendige woningen.
- Elke kern is (verkeers)veilig.
- In de kernen zijn belangrijke basisvoorzieningen op het gebied van wonen, welzijn, zorg aanwezig en goed (rolstoel) bereikbaar en toegankelijk.
- Elke kern beschikt over openbaar vervoer of Collectief Vraagafhankelijk Vervoer.

Welzijn:

- Er is, zo mogelijk per kern, een adequaat aanbod van diensten op maat (maaltijdvoorziening, boodschappendienst, klussendienst, financieel administratieve ondersteuning).
- Er is, zo mogelijk per kern, een adequaat aanbod van begeleiding tot zelfstandigheid (ondersteuning bij opbouw sociale contacten, gebruik technische apparaten/computer, verhuisservice).
- Er is, zo mogelijk per kern, begeleiding t.b.v. deelname aan het maatschappelijke leven (sociale activering, verenigingen en vrijwilligerswerk met en voor mensen met een beperking).

Zorg:

- Er is, zo mogelijk per kern, een toegankelijk basispakket aan zorgvoorzieningen, dat afgestemd is op de samenstelling en behoeften van de bewoners.
- Het zorgbeleid van de gemeente kent een integrale aanpak (Wmo, OGGZ, Nieuwe wet collectieve preventie).
- De gemeente regisseert de lokale en regionale afstemming tussen zorgaanbieders.

6.1.4 Hoe gaan we dat bereiken?

Het realiseren van de doelstellingen kan de gemeente natuurlijk niet alleen. In nauw overleg met de samenwerkingspartners zullen de in de verschillende beleidsnota's genoemde voornemens en ambities worden gerealiseerd. De hierboven genoemde doelstellingen moeten hierbij leidend zijn.

6.1.5 Monitoring

Monitoring wordt o.a. gedaan door de tweejaarlijkse WWZ-monitor die inzicht geeft in de zorgvraag in relatie tot het woningaanbod per kern, onderdelen van de veiligheidsmonitor en het burgerpeilingsonderzoek van de VNG.

6.2 Prestatieveld 2: Jeugd

“Op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met het opgroeien en ondersteunen” in van ouders met problemen met opvoeden.”

Doelgroep: jeugdigen met problemen met opgroeien en ouders met problemen met opvoeden.

6.2.1 Beleidscontext

Het jeugdbeleid is verwoord in de beleidsnota ‘Integraal Jeugdbeleid 2008-2012’. Integraal jeugdbeleid is een zeer breed beleidsterrein. Het integrale jeugdbeleid kent vijf functies: advies & informatie, signaleren van problemen, toegang tot het hulpaanbod, lichtpedagogische hulp en coördinatie van de zorg. Het jeugdbeleid bundelt alle in Lochem aanwezige krachten en kwaliteiten om alle jeugdigen van 0 tot 23 jaar optimale kansen op ontwikkeling, educatie, maatschappelijke zelfstandigheid te geven en een positieve deelname aan de samenleving. Kernbegrippen zijn: zelfstandigheid, integraal en preventief. Dit heeft ertoe geleid dat het interactief ontwikkelde beleidsdocument alle raakvlakken, onderwerpen, voorzieningen beschrijft die van invloed zijn op de ontwikkeling- en ontplooiingskansen van kinderen en jongeren. Integraal Jeugdbeleid is het eerste beleidsveld dat werkelijk integraal ontwikkeld en uitgevoerd wordt en sluit daarmee volledig aan bij de Wmo-visie. Januari 2008 is gestart met de implementatie van het uitvoeringsplan behorende bij het actiepuntenprogramma. De Raad wordt regelmatig geïnformeerd over de stand van zaken m.b.t. de uitvoering.

6.2.2 Wat doen we al?

- Op de terreinen van peuterspeelzaalwerk en kinderopvang, sport- en speelruimte en cultuurbeleid zijn bestuursopdrachten geformuleerd met (implementatie)voorstellen en aan de Raad voorgelegd. Zomer 2009 zal hierover een besluit worden genomen.
- Voor leerplicht wordt beleid ontwikkeld.
- Het lokale gezondheidsbeleid is geformuleerd en wordt zomer 2009 aan de Raad voorgelegd.
- De gemeente is verantwoordelijk voor de jeugdgezondheidszorg voor kinderen van 0 tot 19 jaar. In Lochem wordt dit uitgevoerd door huisartsen, Yunio/Sensire (consultatiebureau) en GGD Gelre-IJssel (schoolartsen). Zij doen ook onderzoek naar risicogroepen, geven opvoedingsondersteuning, vaccinaties en doen aan infectieziektebestrijding.
- Actiepunten waaraan vanuit het integrale jeugdbeleid gewerkt wordt zijn o.a. het ontwikkelen van een zorgstructuur voor de voorschoolse periode, verbetering van de samenwerking tussen organisaties in het primair onderwijs, kwaliteitsverbetering van de zorgstructuur in het voortgezet onderwijs, versterking van het jeugd- en jongerenwerk, de ontwikkeling van het centrum jeugd en gezin en de doorontwikkeling van het jongerenloket.

6.2.3 Waar willen we naar toe?

- Versterken van de sluitende jeugdketen en de aansluiting van deze keten aan andere zorgketens als het multiprobleemsituaties betreft zodat er, lokaal of regionaal, een effectieve coördinatie op zorg plaatsvindt.
- Ontwikkeling Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG): een herkenbaar en laagdrempelig centraal punt voor opgroei- en opvoedvragen, adequate en passende hulp, en coördinatie van die hulp. Het centrum zal er zijn voor alle ouders, kinderen en jongeren en het is het centrale punt voor professionals bij vroegtijdige signalering. Het centrum brengt diverse instanties en functies samen. Het CJG heeft een sterke relatie met de Wmo-dienstverlening. De ontwikkeling van het CJG zal waar mogelijk en zinvol hierop afgestemd worden.
- Met het leerplichtbeleid willen we bereiken dat verzuim vaker en sneller gemeld wordt. Daarnaast willen we bereiken dat er minder schooluitval en verzuim plaatsvindt. Verder dient er eenduidigheid te komen in de uitvoering van de regels en moet communicatie verbeterd worden.
- Met het jongerenloket, dat ontwikkeld is met de gemeente Zutphen, willen we bereiken dat jongeren die nu nog tussen wal en schip vallen bij de samenwerkende partijen opgepakt worden en begeleid worden bij hun route op weg naar een startkwalificatie dan wel een (leer)baan.

6.2.4 Hoe gaan we dat bereiken?

- Met de ontwikkeling van het CJG is een start gemaakt; uiterlijk in 2011 moet het centrum functioneren. Hierbij zal afstemming worden gezocht met de regionale ontwikkelingen i.r.t. de lokale invulling.
- Het streven is dat het leerplichtbeleid in 2010 in werking kan treden.
- Verdere uitvoering van de genoemde actiepunten.

6.2.5 Monitoring

Er wordt onderzocht of er voor Lochem een jeugdmonitor kan worden ontwikkeld. In ieder geval kan al gebruik gemaakt worden van het driejaarlijkse E-MOVO onderzoek dat de GGD uitvoert.

6.3 Prestatieveld 3: Informatie, Advies en Ondersteuning

“Het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning.”

Doelgroep: alle inwoners van de gemeente Lochem.

6.3.1 Beleidscontext

Op dit prestatieveld heeft de gemeente beleid en verordeningen ontwikkeld zoals de visie op (Wmo)dienstverlening en de verordening individuele voorzieningen Wmo.

Uitgangspunten van de visie op Wmo-dienstverlening:

Het gemeentelijke Wmo-loket is laagdrempelig, vraaggericht, sluit aan bij de één-loket-gedachte, is onafhankelijk en objectief, waarborgt de continuïteit, is deskundig, en lokaal en regionaal ingebed.

6.3.2 Wat doen we al?

Doel van dit prestatieveld is het verstrekken van informatie en advies en zorgdragen voor cliëntondersteuning en begeleiding. Dus het helpen wegwijs worden en het zoeken naar juiste oplossingen. Dit kan telefonisch, digitaal en/of fysiek plaatsvinden. Om “mee te kunnen doen” is juiste informatie over algemene en individuele voorzieningen essentieel. Cliëntondersteuning is zinvol voor kwetsbare groepen en heeft natuurlijk ook als doel de zelfredzaamheid en participatie te bevorderen. Cliëntondersteuning is vraaggericht en korter en minder intensief dan ondersteunende begeleiding of hulpverlening.

Informatie en advies en cliëntondersteuning wordt door meerdere lokale en regionale organisaties aangeboden. Voorbeelden hiervan zijn MEE (cliëntondersteuning voor mensen met een beperking), GGD Gelre-IJssel (publieksinformatie en jeugdgezondheidsvoorlichting), Yunio/Sensire (informatie& advies, verwijzing en toeleiding gericht op zorg, gezondheid en welzijn), SOL (informatiepunten voor informatie & advies en cliëntondersteuning voor ouderen en ook specifiek voor dementerenden), Sociaal raadsliedenwerk (voor sociaal juridische vragen/onderwerpen), Viverion (voor huurders en woningzoekenden) en het Centrum voor Jeugd en Gezin (voor kinderen, jongeren en hun ouders/verzorgers) dat in ontwikkeling is.

Nieuw opgezet sinds de invoering van de Wmo is het gemeentelijke Wmo-loket. Bij het Wmo-loket in het gemeentehuis in Lochem kan men terecht met vragen over wonen, welzijn en zorg en voor de aanvraag van individuele Wmo-voorzieningen.

“Mevrouw Jansen heeft naast hulp in het huishouden ook andere hulpmiddelen nodig en voelt zich ook eenzaam. De klantmanager zal er dan zorg voor dragen dat er naast de gemeentelijke voorzieningen (via het gemeentelijke Wmo-loket) ook inschakeling plaatsvindt van het maatschappelijke werk en het vrijwilligerswerk voor de eenzaamheidsproblematiek.”

6.3.3 Waar willen we naar toe?

Iedere burger moet goed en snel ondersteund, geadviseerd of geholpen worden door zo min mogelijk personen. Met andere woorden het gaat hier om het realiseren van een sluitende informatie-, advies- en cliëntondersteuningsketen. Zowel voor algemene als voor specifieke voorzieningen, alsook voor collectieve- en individuele voorzieningen.

Wij willen de komende vier jaar bereiken dat:

- de toegang tot informatie, advies en ondersteuning voor iedereen goed geregeld is;
- de toegang dicht bij de mensen, in de kernen, te vinden is;
- de toegang tot welzijn, zorg en wonen zo mogelijk gecombineerd wordt met toegang tot andere beleidsterreinen;
- De administratieve lasten voor de burgers worden vereenvoudigd.

Wij willen dat op het gebied van ICT en administratie een sluitend (klant)informatiesysteem gehanteerd wordt en dat op het vlak van kwaliteit (dus ook in het proces van een aanvraag tot de concrete dienstverlening en rapportage en administratie) voldoende garanties voor een professionele en adequate uitvoering worden gerealiseerd.

Wij willen dat het gemeentelijke Wmo-loket samen met de loketten van andere organisaties komt tot een sluitende informatie, advies en cliëntondersteuningsketen en voldoet aan de hierboven geformuleerde eisen. Dit vraagt een grote inzet van alle betrokken partijen waarbij de volgende vragen centraal staan:

- Wat willen we de inwoner van Lochem concreet aan kunnen bieden?
- Hoe gaan we dit gezamenlijk vormgeven en organiseren?
- Wie gaat op basis van kennis en competenties wat doen (c.q. de opzet van casemanagement en het vastleggen van de werkprocessen)?

6.3.4 Hoe gaan we dat bereiken?

Wij willen een goede samenwerking realiseren tussen de informatie- en adviesfunctie en de cliëntondersteuningsfunctie.

Organisatie van de dienstverlening door de loketten:

A. Informatie- en adviesfunctie:

- wordt uitgevoerd door zowel de gemeentelijke Wmo-loketmedewerkers als de eerder genoemde andere organisaties;
- zal zich richten op dienstverlening in de volle breedte van de Wmo (voor alle leeftijden en alle doelgroepen);

B. Cliëntondersteuningsfunctie:

- wordt uitgevoerd door de gespecialiseerde uitvoerende organisaties uit de keten.

Dit betekent dat iedere loketmedewerker van elke organisatie de sociale kaart kent (of beschikbaar heeft) en in staat is tot integrale vraagverheldering, goed kan communiceren en mee kan denken vanuit de vraag van de klant dat kan resulteren in het verstrekken van diensten en voorzieningen.

Kwaliteit van de dienstverlening door de loketten:

De komende jaren willen wij i.s.m. de partners de kwaliteit van de uitvoering van de kerntaken van de loketten verder ontwikkelen. Dit zal gebeuren in relatie tot de ontwikkeling van de organisatie van de cliëntondersteuningsfunctie.

Centraal staat dat 'de hulpvraag' en niet 'de hulpvrager' wordt doorgestuurd. Verder streven we naar een goede bereikbaarheid en een laagdrempelige toegankelijkheid van deze functies, zo mogelijk kerngericht. Hierbij gaat het om het vinden van locaties waar al een 'natuurlijke loop' naar toe leidt.

Het gemeentelijke Wmo-loket en o.a. de twee bestaande ouderen advies- en informatiepunten in Lochem en Gorssel spelen hierbij een belangrijke rol. Maar onderzocht zal moeten worden hoe deze breed toegankelijk kunnen worden voor alle leeftijdsgroepen, wie dit kan uitvoeren en welke locaties geschikt zijn.

Kwaliteit en organisatie van cliëntondersteuningsfunctie:

Cliëntondersteuning kent een aantal uitgangspunten ten aanzien van de kwaliteit: laagdrempelig, vraaggericht, onafhankelijk, continu, deskundig en lokaal ingebed. De wijze waarop de cliëntondersteuning onder regie van de gemeente met de partners, wordt georganiseerd moet aan deze kwaliteitseisen voldoen.

De gemeente geeft er de voorkeur aan dat kwetsbare burgers de mogelijkheid hebben om zelf te kiezen of zij zich eerst bij het gemeentelijke Wmo-loket melden, of bij één van de specifieke lokale of regionale organisaties voor cliëntondersteuning. Het gemeentelijke Wmo-loket moet over generalisten beschikken die als wegwijzer fungeren naar de gespecialiseerde organisaties waarmee zij direct een afspraak kunnen maken voor de cliënt. Daarnaast zal de gemeente met de organisaties aandacht besteden aan die groepen die niet uit zichzelf naar het gemeentelijke Wmo-loket of één van de andere organisaties toekomen. Hoe gaan we gezamenlijk invulling geven aan het zogenoemde outreachend werken?

De gemeente zal er vanuit haar regierol voor zorgen dat de doorverwijzing goed wordt geregeld en er samenhang en verbinding bestaat tussen de organisaties en voorzieningen. Zeker voor cliënten die meerdere ondersteuningsvragen hebben is samenwerking tussen de organisaties/voorzieningen nodig om te voorkomen dat men langs elkaar heen werkt. Coördinatie van het casemanagement is hierbij van belang om de lijnen te bewaken.

Werkprocessen tussen de loketten en uitvoerende organisaties:

Om een goede samenwerking te realiseren tussen de informatie- en adviesfunctie en de cliëntondersteuningsfunctie zijn naast een duidelijke organisatorische verdeling, ook heldere werkprocessen tussen de loketten en uitvoerende organisaties essentieel. Een goede uitvoering van het casemanagement is hierbij een centraal punt.

Casemanagement is het doorzien van een complexe problematiek en daarvoor de zaken integraal regelen. Casemanagement is een taak van zeer goed opgeleide, inhoudelijke deskundige en vaardige professionals. Als iemand met een complexe problematiek binnenkomt bij een loket zal de ervaren klantmanager contact leggen met de benodigde externe ketenpartner(s). De klantmanager is aanspreekpunt voor de klant, bewaakt de uitvoering van het handelingsplan en treedt voor de klant op naar de aanbieders. Soms kan dit gedaan worden door de (senior) klantmanagers van het gemeentelijke Wmo-loket, maar vaker zal het uitgevoerd kunnen worden door de andere organisaties in de keten. De gemeente zal vanuit haar regierol i.s.m. de partners de werkprocessen voor het casemanagement uitwerken. Een belangrijk punt hierbij is wie de coördinatie op het casemanagement heeft en daarmee ook de doorzettingsmacht om

in zeer complexe situaties een besluit te nemen. De uitwerking van de werkprocessen is onderdeel van het uitvoeringsplan 2010.

Ontwikkeling digitale sociale kaart:

Verschillende instellingen werken met een zogenaamde sociale kaart (GGD, MEE, SOL). Deze kaart is een essentieel instrument om cliënten goed te kunnen voorlichten en verwijzen naar alle diensten en voorzieningen die lokaal door de verschillende (vrijwillige) organisaties worden aangeboden. De ontwikkeling van een sociale kaart die voor alle werkers beschikbaar is zorgt ervoor dat zij allemaal over volledige en actuele informatie beschikken. Momenteel wordt door Spectrum Gelderland gewerkt aan het tot stand brengen van een sociale kaart in Gelderland. Er wordt nog gesproken over wie deze kaart moet beheren en onderhouden en welke gegevens er in opgenomen moeten worden. Daarnaast wordt er in regionaal verband een sociale kaart m.b.t. jeugd ontwikkeld waarbij de bibliotheek een belangrijke rol speelt. Deze kaarten zullen aan elkaar gekoppeld moeten worden.

6.3.5 Monitoring

Monitoring zal plaatsvinden door de klanttevredenheidsonderzoeken door de betrokken organisaties en door de voorgestelde onafhankelijke controle op de kwaliteit van het brede maatschappelijke ondersteuningsaanbod.

6.4 Prestatieveld 4: Vrijwilligers en mantelzorgers

“Het ondersteunen van mantelzorgers, daaronder begrepen steun bij het vinden van adequate oplossingen indien zij taken tijdelijk niet kunnen waarnemen, evenals het ondersteunen van vrijwilligers.”

Doelgroep: Mantelzorgers en vrijwilligers en ontvangers van mantelzorg en vrijwillige hulp.

6.4.1 Beleidscontext

In meerdere beleidsnota's wordt gesproken over vrijwilligers en mantelzorgers zoals in het ouderenbeleid, jeugdbeleid, gezondheidsbeleid, gehandicaptenbeleid en burgerparticipatiebeleid, beleid m.b.t. maatschappelijke stages. Specifiek vrijwilligers- en mantelzorgbeleid kent de gemeente nog niet.

6.4.2 Wat doen we al?

Heel veel Lochemers leveren al hun bijdrage aan de samenleving in de vorm van vrijwilligerswerk en mantelzorg. Diverse vrijwilligersorganisaties zijn een samenwerkingsverband aangegaan en zijn te bereiken via de centrale meldpunten in Lochem (vrijwilligerscentrale van Carion) en Gorssel (Centrale Vrijwillige Dienstverlening van de Stichting Ouderenwerk Lochem). Mensen die hulp, advies en/of informatie nodig hebben kunnen een beroep doen op de vrijwilligers bij de meldpunten. Mensen die vrijwilligerswerk willen doen kunnen hier kijken naar de mogelijkheden die er zijn. De Stichting Ouderenwerk Lochem kent ook een mantelzorgsteunpunt voor 55-plussers in Gorssel en in Lochem. Hier geeft de ouderenadviseur emotionele steun, informatie en advies, praktische steun en organiseert bijeenkomsten en scholing voor mantelzorgers. VIT Oost Gelderland geeft ondersteuning aan vrijwilligers en mantelzorgers die jonger zijn dan 55 jaar.

Mantelzorgers herkennen zichzelf vaak niet als mantelzorger en zijn daarom voor externen (ondersteunende organisaties, gemeente) vaak moeilijk te vinden. Mantelzorg is de zorg voor een zieke, gehandicapte of oudere, vanuit een persoonlijke relatie, onbetaald en min of meer vrijwillig, met een persoonlijke betrokkenheid.

“Je kunt er niet voor kiezen om mantelzorger te worden, het overkomt je.”

Voor Lochem is de omvang van de groep mantelzorgers berekend op basis van landelijke kengetallen. Op 1 januari 2009 was sprake van de volgende kengetallen:

Kengetallen mantelzorgers Lochem

aantal inwoners	33.322
inwoners > 18 jaar	25.962
totaal mantelzorgers (19%)	4.933

risicogroep (6%)	1.558
overbelast (1,6%)	415

Wat zijn de knelpunten?

- Door de toenemende complexiteit van de hulpvraag is steeds weer de vraag aan de orde waar de informele zorg stopt en de professionele zorg begint. Veel vrijwillige inzet en mantelzorg inzet is niet goed in beeld en dat geldt ook voor de ondersteuningsbehoefte van deze groep mensen.
- Er is behoefte aan ondersteuning en respijtzorg (de zorg wordt de mantelzorg voor een bepaalde tijd uit handen genomen zodat deze even op adem kan komen) voor mantelzorgers.
- Er is een sterke ondervertegenwoordiging van jonge en allochtone vrijwilligers.

In 2006 heeft Lochem deelgenomen aan een regionaal onderzoek naar behoeften van mantelzorgers. In het onderzoeksrapport worden concrete aanbevelingen gedaan.

6.4.3 Waar willen we naar toe?

- We gaan de komende jaren een grote inzet doen t.b.v. de kennisontwikkeling en de ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers.
- We gaan vrijwilligersbeleid voor alle leeftijdsgroepen maken d.m.v. de basisfuncties:
  - vertalen van maatschappelijke ontwikkelingen in behoeftes aan diensten en behoeftes van vrijwilligers: inventarisatie per sector en gerichte werving van vrijwilligers.
  - verbinden en makelen: uitbreiden van de vrijwilligerscentrales door het ondersteunen van bedrijven bij maatschappelijk betrokken ondernemen.
  - versterken: versterking van de ondersteuningsstructuur voor vrijwilligers met specifieke expertise.
  - verbreiden: promoten van vrijwilligerswerk door inspireren, verleiden, verbreden en waarderen.
  - verankeren: de opgedane kennis en ervaring in het vrijwilligerswerk borgen en vastleggen.
- We ontwikkelen beleid op mantelzorg.

6.4.4 Hoe gaan we dat bereiken?

1. Openstaan voor en faciliteren van ideeën, initiatieven, signalen en kansen van vrijwilligers en mantelzorgers:

Veel van de vrijwilligers en de mantelzorgers hebben goede ideeën om de kwaliteit en de organisatie van hun werk te verbeteren en komen soms met nieuwe initiatieven. De gemeente zal de komende periode meer open staan voor deze initiatieven en faciliteert (en beloont) ze waar mogelijk.

2. Bundeling van krachten voor mantelzorgers en vrijwilligers:

We zullen betere verbindingen leggen en onderzoeken hoe combinaties te maken zijn tussen vrijwilligers, mantelzorgers en professionals. We willen de organisatorische regie

op het ondersteunen, opleiden en kennisuitwisseling van mantelzorgers en vrijwilligers versterken.

3. Inventariseren, ontwikkelen en toegankelijk maken van regelingen voor

onkostenvergoedingen voor vrijwilligers en mantelzorgers:

Het bieden van een goede onkostenvergoeding, het bieden van een collectieve vrijwilligersverzekering en de garantie van een goede ondersteuning door professionals kan burgers over de streep trekken om zich in te gaan zetten. De inzet van vrijwilligerswerk bij de reïntegratie naar betaald werk heeft hierbij ook de aandacht.

4. Kerngerichte aanpak van vrijwilligersbeleid:

Ingezet wordt op een aanpak in de kernen om vrijwilligerswerk te stimuleren. Extra aandacht zal besteed worden aan jongeren en allochtonen die in het "klassieke" vrijwilligerswerk zijn ondervetegenwoordigd en aan de grote groep babyboomers die het arbeidsproces verlaten. Deze potentiële groep willen we graag actief benaderen en "modern" vrijwilligerswerk mee ontwikkelen.

5. Interactieve ontwikkeling van het vrijwilligersbeleid:

Het vrijwilligersbeleid zal de gemeente ontwikkelen in nauwe samenwerking met de vrijwilligers zelf, met de organisaties die zich bezighouden met vrijwilligers en de mensen en organisaties die ondersteuning (kunnen) krijgen van vrijwilligers.

6. Interactieve ontwikkeling van integraal mantelzorgbeleid:

Op basis van de beschikbare kennis en informatie kan in nauw overleg met de lokale en regionale organisaties en de mantelzorgers zelf zal een visie worden ontwikkeld en zal bekeken worden op welke wijze mantelzorgers beter ondersteund kunnen worden.

6.4.5 Monitoring

We hebben hiervoor geen monitor en zijn tot nu toe aangewezen op rapportages van derden (VIT, SOL, Carion) en op landelijke kengetallen.

6.5 Prestatieveld 5: Deelname bevorderen voor “mensen met beperkingen”

“Het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijke verkeer en het bevorderen van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch of psychosociaal probleem”.

Doelgroep: Mensen met een beperking en mensen met een GGZ-achtergrond.

6.5.1 Beleidscontext

In dit prestatieveld gaat het over collectieve of algemene voorzieningen en beleid dat ten goede komt aan een brede doelgroep zonder dat men zich individueel tot de gemeente hoeft te wenden.

Voor mensen met een beperking is het vaak moeilijk om zelfstandig te functioneren en volwaardig deel te nemen aan het maatschappelijke verkeer. Zij hebben vaak (te) weinig mogelijkheden om gebruik te maken van de gewone, reguliere voorzieningen en hebben daarnaast extra hulp, begeleiding en ondersteuning nodig om de regie over hun eigen leven te kunnen blijven voeren. Dit geldt nog in extra mate voor de zelfstandig wonenden. Participatie en het voorkomen van eenzaamheid zijn kernbegrippen bij de ondersteuning.

Dit prestatieveld heeft relatie met o.a. de volgende beleidsvelden: werk en inkomen, armoedebeleid, re-integratiebeleid, participatiebeleid, jeugdbeleid en gezondheidsbeleid.

6.5.2 Wat doen we al?

Op meerdere beleidsterreinen wordt gewerkt aan het bevorderen van deelname van mensen met een beperking.

1. Zorg/gezondheidszorg:

De gemeente Lochem huisvest verhoudingsgewijs veel intramurale voorzieningen: verpleeghuizen, verzorgingstehuizen, instellingen voor verstandelijk gehandicapten. Er wordt sinds een aantal jaren gewerkt aan extramuralisering van deze zorg: de zorg wordt steeds meer ambulante gemaakt. De maatschappelijke vraag is wanneer de grenzen van extramuralisering zijn bereikt. Veel ouderen willen ook de keuzevrijheid houden om voor intramurale of extramurale zorg te kunnen kiezen.

Er zijn steeds meer mensen met een beperking die (langer) zelfstandig blijven wonen of juist weer zelfstandig gaan wonen. Dit geldt ook voor de kwetsbare ouderen. Het betekent dat steeds meer zorg in de samenleving zelf wordt verleend en dus niet langer binnen de muren van een verzorgings- of verpleeghuis. Voor deze groep werken we toe naar een gedifferentieerd en (financieel) toegankelijk welzijns- en woningaanbod.

De ondersteunende begeleiding die veel van deze mensen via de AWBZ ontvingen is recent gestopt en bij de gemeente neergelegd.

2. Armoedebeleid:

In het uitvoeringsprogramma 'Niemand uitgesloten' zijn de nieuwe activiteiten voor het armoedebeleid uitgewerkt. In dit uitvoeringprogramma staan maatregelen die mensen met een minimuminkomen helpen makkelijker rond te komen. Onder minimuminkomen

verstaat de gemeente inwoners met een inkomen tot 120% van het bijstandsniveau. Deze groep bestaat uit mensen met een bijstandsuitkering. Maar ook kunnen dit WAO-ers, AOW-ers zijn of mensen met een klein inkomen, een klein pensioen of mensen met veel bijzondere uitgaven.

In het uitvoeringsprogramma staan onder andere financiële maatregelen. Hieronder vallen een bijdrage aan ouders van kinderen die overgaan naar het voortgezet onderwijs, verruiming van het aantal mensen dat voor een toeslag in aanmerking komt door uit te gaan van 120% van de bijstandsnorm en een toeslag voor mensen die langer dan drie jaar moeten rondkomen van een minimum inkomen. Bovendien krijgen minima meer keuze uit sportieve en culturele activiteiten. Daarnaast beperkt de gemeente de administratieve rompslomp bij aanvragen. Ook zoekt de gemeente mensen met een minimum inkomen actief op. Op die manier kan zij de inwoners vertellen wat er allemaal voor hen mogelijk is en hen helpen bij het invullen van formulieren. Ouderen, zieken en gehandicapten krijgen een extra toeslag van de gemeente.

3. Participatie en reïntegratie:

Vanaf 1 januari 2009 komen de diverse participatiegelden in een gezamenlijk kader te staan. Het gaat daarbij om o.a. reïntegratiegelden, gelden voor inburgering en gelden voor volwasseneneducatie. Lochem bereidt momenteel, samen met de gemeente Zutphen, een beleidsplan voor dat gericht is op het functioneel verbinden van deze geldstromen om daarmee de participatie van de Lochemse burger te stimuleren. Via de samenwerking met o.a. Delta (WSW), het Werkbedrijf en de sociale diensten van Lochem en Zutphen in het Plein wordt deze inzet ook organisatorisch versterkt. In de tweede helft van 2009 komen beleidsplannen en uitvoeringsplannen naar de raad van Lochem toe.

4. Ruimtelijke ontwikkeling en verkeer:

Binnen dit beleidskader besteden we aandacht aan de fysieke toegankelijkheid van voorzieningen voor mensen met een beperking. Het gaat hierbij om het signaleren en inventariseren van knelpunten met betrekking tot de bereikbaarheid, toegankelijkheid en bruikbaarheid van de gebouwen wegen en de woningen. We werken aan een methodiek, o.a. met de Stichting Toegankelijk Lochem, die ervoor zorgt dat knelpunten onder de aandacht komen van de gemeente en de desbetreffende instanties en bedrijven en dat vroegtijdig in de planvorming van nieuwbouw en restauratie de 'toegankelijkheid' uitgangspunt is. Overigens gaat het om een breed begrip van 'toegankelijkheid'. Ook de digitale voorzieningen moeten bijvoorbeeld toegankelijk zijn voor slechtzienden.

6.5.3 Waar willen we naar toe?

- Onze ambitie is dat mensen met een beperking volwaardig kunnen meedoen aan en in de (Lochemse) samenleving en zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen en functioneren met de zorg- en dienstverlening die ze nodig hebben en met voorzieningen onder handbereik.
- Versterking van de collectieve preventie in de zorgketen: voorlichting, signalering en gedragsverandering.
- De gemeente zal bij de samenwerkingspartners de vraag aan de orde stellen of verdere extramuralisering van de geestelijke gezondheidszorg niet ten koste gaat van de leefbaarheid in de kernen.

- De gemeente houdt de effecten van het wegvallen van de ondersteunende en activerende begeleiding uit de AWBZ nauwlettend in de gaten en zal i.o.m. de partners bekijken welke mogelijkheden er op lokaal niveau zijn om de effecten op te vangen.
- We willen dat de doelgroep lage inkomens voor meer dan 70% gebruik zal maken van het (financieel) aanbod bijzondere bijstand en stimuleringsgelden maatschappelijke participatie.
- Een samenhangend beleid vanuit de participatiegelden en concrete werkafspraken van ketenpartners op participatie (waaronder ROC, Werkbedrijf, WSW, Buurt Onderhouds Bedrijf), o.a. gericht op de verdere vormgeving van een participatiebedrijf.

6.5.4 Hoe gaan we dat bereiken?

- Versterken van een toegankelijk en vraaggericht aanbod van activiteiten voor mensen met een beperking op het gebied van educatie, beweging/sport, sociaal cultureel werk, wijkactiviteiten en ontmoeting.
- We willen de mensen met beperking ook meer kansen geven om hun kwaliteiten te benutten; we kijken hoe zij (nog) meer een rol kunnen spelen in de Lochemse samenleving.
- De gemeente gaat bij de uitvoering van het algemeen preventief volksgezondheidsbeleid door GGD, Yunio, RIAGG en GG-net, de principes van beleidsgestuurde subsidiering en/of beleidsgestuurde contractfinanciering toepassen.
- In overleg met alle partners in de zorgketen zal afgesproken worden hoe de signaleringsfunctie versterkt kan worden: werkprocessen zullen hiervoor vastgelegd worden.
- De gemeente stelt zich terughoudend op ten aanzien van nieuwe experimenten op het gebied van extramuralisering in de geestelijke gezondheidszorg.
- We gaan i.o.m. de partners een lokaal aanbod formuleren en aanbieden als vervanging van de weggevallen AWBZ ondersteunende begeleiding.
- Uitvoeren van het programma 'Niemand uitgesloten', inclusief de communicatieve trajecten gericht op maatschappelijke participatie.
- Uitwerken beleidsplan 'participatie' in samenwerking met de gemeente Zutphen.

6.5.5 Monitoring

GGD-monitor en veiligheidsmonitor.

6.6 Prestatieveld 6: Individuele verstrekkingen

“Het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch of een psychosociaal probleem ten behoeve van het behoud van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijke verkeer.”

Doelgroep: Chronisch zieken, gehandicapten, GGZ-gebruikers, ouderen, mensen met beperkingen.

6.6.1 Beleidscontext

Dit prestatieveld bevat de opdracht aan de gemeente om compensatie te verlenen aan ondervonden beperkingen in het voeren van het huishouden, het verplaatsen in en om de woning, het lokaal verplaatsen en het aangaan en onderhouden van sociale contacten. Bij deze compensatie kan de gemeente rekening houden met de (financiële) mogelijkheden van mensen om zelf een oplossing te vinden voor de beperking. De compensatieplicht is bij de invoering van de Wmo ingevuld naar de praktijk die ontstaan is onder de Wvg en de AWBZ, met aanvulling van het persoonsgebonden budget voor Wvg-middelen. Het begrip compensatie beoogt echter een vernieuwing te geven in de wijze waarop omgegaan wordt met de verstrekking van individuele voorzieningen, waarbij vraaggerichtheid het uitgangspunt is. Het staat de gemeente vrij hierover een eigen beleid te formuleren.

6.6.2 Wat doen we al?

Het verlenen van voorzieningen verloopt via het gemeentelijke Wmo-loket. Om een indruk te krijgen van de vragen die de loketten ontvangen en de wijze waarop gewerkt wordt volgen hier twee geanonimiseerde voorbeelden. Het gaat hierbij niet alleen om het compensatiebeginsel maar ook om het verbeteren van de participatie in de samenleving:

Drempelhulp:

“Hoog bejaarde dame (ouder dan 75 jaar) woont zelfstandig in een seniorenwoning.

Mevrouw is al sinds 2003 bekend bij de gemeente Lochem. Toen nog WVG (wet voorziening gehandicapten), nu Wmo. In de loop der tijd is bij mevrouw de volgende ondersteuning ingezet: huishoudelijke verzorging (HV), mevrouw maakt gebruik van de regiotaxi, en de badkamer is voorzien van een losse douchestoel inclusief beugels.

Recent heeft zij een (schriftelijke) aanvraag voor drempelhulp ingediend.

Mevrouw is slecht ter been en maakt sinds korte tijd gebruik van een rollator. Bij zowel haar voordeur als haar achterdeur is er een drempel, waar zij niet overheen kan komen met haar rollator. Dit was voor haar de aanleiding om drempelhulp aan te vragen. De klantmanagers gaan bij elke aanvraag op huisbezoek, om de situatie zo volledig mogelijk te kunnen beoordelen. Dit huisbezoek wordt in overleg met de klant gepland. Tijdens het huisbezoek wordt duidelijk dat niet alleen de drempels bij de voor- en achterdeur een probleem

vormen. De drempel bij de badkamer is ook te hoog. Verder constateert de klantmanager dat ook een steun bij het toilet noodzakelijk is voor mevrouw en dat meer uren hulp bij het huishouden zouden moeten worden ingezet. Naast de drempelhulpen (bij de voordeur, de achterdeur en de badkamer) die mevrouw heeft gevraagd is ook haar toilet aangepast met een toiletbeugelset. Tevens ontvangt mevrouw meer huishoudelijke hulp dan voorheen.”

Hersenbloeding:

“Mevrouw (rond de 40 jaar) woont samen met haar kinderen van 4 en 11 jaar in een eengezinswoning.

Ongeveer 10 jaar geleden heeft zij een hersenbloeding gehad. Nadat zij 3 jaar hard gewerkt heeft aan haar revalidatie kon zij weer functioneren zonder hulpmiddelen. Sinds 2006 maakt zij dan ook geen gebruik meer van de scootmobiel en ook niet meer van het pasje voor de regiotaxi.

Vorig jaar heeft mevrouw een ongeval gehad waarna zij een hersenschudding had en een whiplash is vastgesteld. Twee maanden later is mevrouw opgenomen in het ziekenhuis ten gevolge van een nieuwe hersenbloeding. Destijds heeft de gemeente via transferbureau van het ziekenhuis een aanvraag ontvangen voor huishoudelijke verzorging. Dit is toen toegekend voor 2 maal 3 uur per week.

Recent ontving de gemeente van mevrouw een aanvraag voor uitbreiding van uren voor de huishoudelijke verzorging. Omdat het hier gaat om een complexe situatie (er zijn kinderen bij betrokken) gaat de senior klantmanager op huisbezoek. Dit huisbezoek wordt in overleg met mevrouw gepland, zodat zij (als die behoefte er is) eventueel iemand kan vragen er bij te zijn.

Tijdens het huisbezoek wordt duidelijk dat mevrouw vanwege de hersenbloeding zich niet goed kan concentreren, ze een slecht evenwichtsgevoel heeft en een beperkte loopfunctie. Ook blijkt tijdens het bezoek dat haar kinderen al 3 maanden niet meer thuis wonen maar bij vrienden en kennissen. Mantelzorg (vader van de kinderen en andere familieleden) is uitgevallen. Alleen het uitbreiden van de uren huishoudelijk verzorging voldoet niet.

Voor mevrouw is bij het CIZ een indicatie aangevraagd en is contact gezocht met GGnet. De afhandeling van de aanvraag heeft er toe geleid dat er voor mevrouw een netwerk is van 7 personen die voor haar boodschappen doen en eten bereiden. Door inzet van gespecialiseerde huishoudelijke verzorging (inclusief organisatie van huishouding en begeleiding voor kinderen) kunnen de kinderen weer terug. Mevrouw wordt inmiddels begeleid door GG-net.”

6.6.3 Waar willen we naar toe?

- Wij willen dat individuele burgers op een eenvoudige en snelle manier toegang krijgen tot de door hen gevraagde voorzieningen en dat zij gedurende het hele traject van signalering, intake tot nazorg op een samenhangende manier worden begeleid.

- Wij willen dat het ‘welzijnsaanbod’ meer en beter laten aansluiten op de vraag en behoefte van mensen met beperkingen. Dit willen we doen vanuit de visie ‘beter welzijn geeft minder zorg’ en ‘algemeen waar het kan, individueel waar het moet’.

6.6.4 Hoe gaan we dat bereiken?

We gaan dit bereiken door te werken met het eerder beschreven viertrapsmodel. Van iedereen wordt verwacht dat men zelf zijn ondersteuning regelt en financiert. We verwachten dat als het nodig is we elkaar daarbij helpen. De gemeente zorgt ervoor dat er algemene voorzieningen beschikbaar zijn om het voor de inwoners mogelijk te maken mee te doen aan de samenleving. Tot slot moet de gemeente voorzien in een persoonsgericht ondersteuningsaanbod voor kwetsbare inwoners, gericht op die participatieknelpunten waarvoor zij, vanuit de eigen mogelijkheden en ondanks de steun van vrijwilligers en mantelzorgers en/of algemene voorzieningen, onvoldoende oplossingen kunnen vinden.

De gemeente Lochem wil bij de verstrekking van individuele voorzieningen de vraag van het individu centraal stellen. Compensatie strekt zich niet alleen uit tot de voorzieningen die de gemeente via aanbesteding inkoopt, maar over de totale sociale kaart. Met andere woorden, het kan zijn dat de vraag adequaat kan worden ingevuld door inzet van vrijwillige hulp of algemene voorzieningen.

6.6.5 Monitoring

Klanttevredenheidsonderzoeken en de voorgestelde onafhankelijke controle op de kwaliteit van het brede Wmo-ondersteuningsaanbod.

6.7 Prestatieveld 7-9: Samenhangende ondersteuning bijzondere groepen

“Het bieden van maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang en beleid ter bestrijding van geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer is gepleegd.

Het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg, met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen.

Het bevorderen van verslavingsbeleid.”

Doelgroep: Alle inwoners van Lochem met specifieke aandacht voor dak- en thuislozen, zwerfjongeren, zorgmijders, slachtoffers huiselijk geweld.

6.7.1 Beleidscontext

De ‘basiswet’ voor lokaal gezondheidsbeleid, de wet publieke gezondheid (voorheen de WCPV), en de Wmo overlappen elkaar. Dat gebeurt vooral op de gebieden jeugdbeleid en jeugdzorg, mantelzorg en vrijwilligers, het ondersteunen van mensen met een beperking en het bieden van maatschappelijke opvang, verslavingszorg en openbare geestelijke gezondheidszorg. De Wmo verzwakt deze eerder al bestaande taken.

6.7.2 Wat doen we al?

- Het concept vierjaren beleidsplan lokaal gezondheidsbeleid “Gezond zijn, gezond blijven” zal in 2009 worden vastgesteld. Binnen de algemene gezondheidszorg zijn voor de gemeente Lochem 5 onderwerpen van belang:
  - . multiproblematiek en ketensamenwerking
  - . verslaving
  - . maatschappelijke opvang
  - . huiselijk geweld, en
  - . het bepalen van de balans tussen extramuralisering van de geestelijke gezondheidszorg en de leefbaarheid in de kleine kernen.
- Bij het merendeel van de mensen uit deze doelgroep is sprake van multiproblematiek: een cliënt is èn verslaafd èn dakloos èn heeft schulden. Ook alcoholproblematiek kan leiden tot huiselijk geweld of andersom. Bij deze multiproblematiek zijn vele zorgaanbieders betrokken. De kwaliteit en de effectiviteit van hun dienstverlening staat of valt met een sluitende aanpak. Deze sluitende aanpak is nog onvoldoende aanwezig.
- De maatschappelijke opvang van dak- en thuislozen, verslaafden en ex-gedetineerden wordt verzorgd door de gemeente Deventer, die op het gebied van maatschappelijke opvang door het Rijk is aangewezen als centrumgemeente. De vrouwenopvang (inclusief huiselijk geweld) wordt verzorgd door de gemeente Apeldoorn en is daartoe door het Rijk aangewezen. Soms maken zij ook gebruik van voorzieningen elders in de regio, zoals in Doetinchem.

Maar de gemeente Lochem blijft wel verantwoordelijk voor de aanvullende zorg voor deze mensen, die gericht is op preventie en op nazorg bij terugkeer in de maatschappij.

- Ook in de gemeente Lochem is sprake van huiselijk geweld. In 2006 werden 52 gevallen gemeld bij de politie. Uit landelijk onderzoek blijkt dat slechts 10% van de gevallen bij de politie wordt gemeld. In Lochem zal het dus kunnen gaan om 520 huishoudens waar sprake is van huiselijk geweld. Dit probleem wordt niet altijd als een maatschappelijk probleem gezien omdat het zich 'achter de voordeur' afspeelt.
- Lochem heeft ook jongeren die uitvallen in het onderwijs, zwerfgedrag ontwikkelen of een verslavingsproblematiek hebben. De gemeente heeft een nauwe samenwerking met het onderwijs en organisaties die jongeren vroegtijdig in beeld hebben en een antwoord vinden op de vragen/problemen van deze jongeren. Indien het een gezinsproblematiek betreft wordt daarop ingestoken. Bij huiselijk geweld wordt concreet gekeken of er kinderen bij betrokken zijn. Alleen getuige zijn beschouwen wij al als huiselijk geweld.
- In 2008 waren bij Tactus (de enige organisatie in de regio die verslavingszorg biedt) 50 cliënten uit Lochem in behandeling. Een ander deel van de verslaafden is in behandeling bij andere gemeenten. Overmatig alcoholmisbruik is een breed probleem. De gemeenten in de Stedendriehoek hebben samen een project alcoholmatiging onder jongeren opgezet. Dit regionale plan van aanpak is vertaald naar Lochem in de bestuursopdracht alcoholmatiging.

6.7.3 Waar willen we naar toe?

- Bij elk beleidsbesluit zal nagegaan worden in hoeverre dit besluit de volksgezondheid beïnvloedt en dit meenemen in de besluitvorming.
- Versterking van de collectieve preventie zorgketen: voorlichting, signalering en gedragsverandering.
- De ketensamenwerking tussen preventie, cure en care verbeteren door betere samenwerking met de 1^e lijnszorg en afspraken met hulpverleners. Met name de huisartsen spelen hierbij een sleutelrol. Regionaal wordt hier vorm aan gegeven in het project "Stedelijk Kompas" waar regiogemeenten actief aan deelnemen.
- De gemeente zal aanvullende zorg geven aan dak- en thuislozen die uitkeringsgerechtigd zijn.
- Effectievere samenwerking tussen zorgaanbieders OGGZ leidend tot een sluitende aanpak vastleggen in een convenant.
- We willen een bredere aanpak van huiselijk geweld: de stijgende cijfers moeten dalen.

- De gemeente wil het alcoholgebruik van jongeren terugbrengen met 20%.

6.7.4 Hoe gaan we dat bereiken?

- Binnen de gemeente zal bij elk concept besluit aangegeven worden of volksgezondheidsaspecten wel of niet aan de orde zijn en zo ja, hoe daarmee rekening wordt gehouden.
- De gemeente gaat bij de uitvoering van het algemeen preventief volksgezondheidsbeleid door GGD, Yunio, RIAGG en GG-net, de principes van beleidsgestuurde subsidiering en/of beleidsgestuurde bekostiging toepassen.
- In overleg met alle partners in de zorgketen zal afgesproken worden hoe de signaleringsfunctie versterkt kan worden: werkprocessen zullen hiervoor vastgelegd worden.
- Er zal structureel overleg en afstemming gaan plaatsvinden met de 1^e lijnszorg.
- De gemeente zal aanvullende zorg verlenen door haar re-integratiebeleid af te stemmen op het zorgtraject waar de klant mee bezig is.
- De gemeente ontwikkelt samen met andere regiogemeenten, onder aansturing van de gemeente Apeldoorn, een regionale aanpak van huiselijk geweld. De aanpak zal lokaal vertaald worden.
- Om het alcoholgebruik onder jongeren terug te brengen wordt in 2009 een communicatiecampagne alcoholmatiging gericht op jongeren uitgevoerd.

6.7.5 Monitoring

Monitoring vindt plaats op basis van o.a. de monitor OGGZ, ouderen-monitor, volwassen-monitor van de GGD, Emovo-onderzoek van de GGD en de veiligheidsmonitor.

Hoofdstuk 7 Het jaarlijkse uitvoeringsplan

Dit hoofdstuk beschrijft hoe het jaarlijkse uitvoeringsplan er uit zal zien en hoe we dat gaan maken.

7.1 Ontwikkeling van het jaarlijkse uitvoeringsplan

In dit Wmo-beleidsplan zijn veel ambities, doelstellingen en acties genoemd die we in de komende jaren willen realiseren. Om samen met de partners concrete afspraken te maken over wat we gaan doen, hoe we het gaan doen en wie het gaat doen zal jaarlijks een uitvoeringsplan worden opgesteld. Dit plan geeft tevens de Raad en de Wmo-raad zicht op de concrete voornemens voor het volgende jaar.

Het doel:

De uitwerking van het Wmo beleid zal gebeuren m.b.v. jaarlijkse uitvoeringsplannen. Het doel van de jaarlijkse uitvoeringsplannen is een transparant en concreet plan voor de integrale aanpak van de Wmo-opgave. Het is een middel om de doelstellingen van de Wmo te realiseren. Een aanpak op maat waarin de burger en zijn behoefte aan ondersteuning op de verschillende levensdomeinen centraal staat met als doel de zelfredzaamheid en het meedoen aan de samenleving van alle burgers te ondersteunen. Waar mogelijk zullen activiteiten op het niveau van kernen en wijken worden geformuleerd.

Het uitvoeringsplan zal aangeven welke activiteiten in dat jaar ondernomen worden, wat de beoogde resultaten zijn, hoe deze zullen worden bereikt, wie daarbij betrokken zijn en wat het beschikbare budget is. De *levensdomeinen vormen de programmalijnen* van de jaarlijkse uitvoeringsplannen. Ook zal elk plan een korte terugblik bevatten op de bereikte resultaten van het vorige jaar, een financiële verantwoording en de lessen die geleerd zijn. De jaarlijkse uitvoeringsplannen zijn niet alleen leidend voor de budgetten die de gemeente beschikbaar stelt aan de uitvoerende partners maar ook richtinggevend voor de werkplannen van alle betrokken (uitvoerende) partners.

Proces van totstandkoming: stappen

Het jaarlijkse uitvoeringsplan is een plan dat ontwikkeld wordt in samenspraak. Een samenspraak tussen de vragers en de aanbieders waarbij de gemeente de regie voert op het proces. Omdat dit een nieuwe werkwijze betreft zal de eerste periode sprake zijn van een groeiproces. Een proces waarin alle betrokkenen hun rol en functie zullen moeten vinden. Het zal de eerste tijd een extra inzet vragen van alle betrokkenen waarbij niet alleen gepraat wordt over samenwerken maar men het ook *echt gaat doen*.

De ontwikkeling van het uitvoeringsplan kent een aantal stappen:

- Inventarisatie van de actuele situatie: Hoe staat Lochem ervoor?
- Inventarisatie van de vraag: Wat zijn de behoeften en knelpunten van de verschillende doelgroepen per levensdomein en eventueel per kern/wijk? En wat is de vraag achter de vraag?
- Vaststellen van de doelstellingen: Welke resultaten willen we bereiken?
- Vaststellen van de randvoorwaarden: wat zijn de inhoudelijke, financiële en organisatorische kaders en mogelijkheden?

- Het uitzetten van de vraag: Welke organisaties willen (gezamenlijk) een aanbod doen?
- Beoordelen van het aanbod: welk aanbod van activiteiten of vernieuwende arrangementen voldoet aan de vraag en de randvoorwaarden?
- Vaststellen van de uitvoeringsafspraken: het activiteitenplan (wie doet wat, waar en hoe), het budget en de tijdsplanning.

Elk van de stappen zal niet elk jaar evenveel aandacht vragen. Vaak zal er sprake zijn van een actualisering en van activiteiten die meerjarig worden uitgevoerd. De verdere invulling van de wijze waarop het uitvoeringsplan jaarlijks tot stand zal moeten komen zal met alle betrokken partners worden uitgewerkt. De gemeentelijke processen zullen meer afgestemd moeten worden op de ketensamenwerking. De gemeente zal de regie voeren op het proces van totstandkoming van de plannen. Een (betaalde) externe, onafhankelijke procesbegeleider is er voor verantwoordelijk dat alle partijen gehoord en betrokken zijn. De sfeer van overleg zal heel praktisch moeten zijn: samen worden een beperkt aantal prioriteiten gesteld die dat jaar aangepakt worden. Voor het ontwikkelen en uitvoeren van het uitvoeringsplan zal zoveel als mogelijk gebruik gemaakt worden van bestaande overlegstructuren. De onafhankelijke procesbewaker zal deze overlegstructuren, zoals het jeugdoverleg en de zorgoverleggen, vragen om vanuit hun eigen expertise een bijdrage te leveren aan een resultaat gerichte uitvoering van de Wmo. In het jaarlijkse Wmo-uitvoeringsplan zal aan de hand van de inhoudelijke jaarplanning door de gemeente een bijpassend communicatieplan worden gemaakt.

Voorstel:

Het jaarlijkse uitvoeringsplan kan tot stand komen door twee keer per jaar vertegenwoordigers van alle organisaties en belangenbehartigers op het gebied van welzijn, wonen en zorg bij elkaar te laten komen. In de eerste bijeenkomst zal men de actuele situatie in kaart brengen, de opgave (per kern) inventariseren en doelstellingen en randvoorwaarden uitwerken. Als een gezamenlijk besluit zal deze "vraag" uitgezet worden bij de uitvoerende en vrijwillige organisaties. In werkgroepjes kunnen deze organisaties de vraag uitwerken tot voorstellen. In een tweede bijeenkomst worden deze voorstellen gepresenteerd en streeft men er naar (na eventuele bijstelling) instemming te bereiken. Na instemming van het totaal van de uitgekozen voorstellen door de betrokken partners worden deze activiteiten vastgelegd door het college in het uitvoeringsplan en volgt de uitvoering. Omdat dit een nieuwe werkwijze stellen we voor het eerste uitvoeringsplan, en de wijze waarop het tot stand is gekomen, aan de Raad voor te leggen.

7.2 Het uitvoeringsplan 2010

Het uitvoeringsplan 2010 wordt als apart document aangeleverd in het laatste kwartaal van 2009.

Bijlage 1

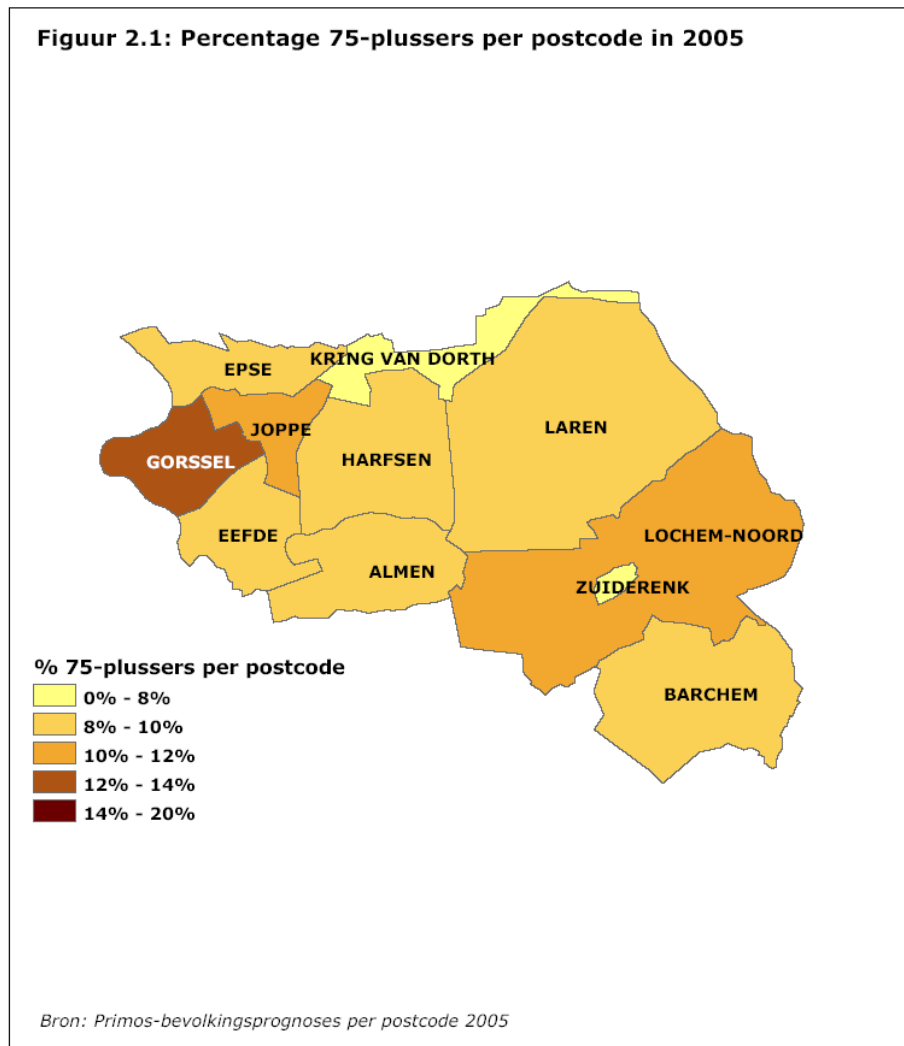
Totaal overzicht van de beschikbare middelen van de Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling, inclusief middelen voor de Wet Werk en Bijstand, inburgering en het gemeentelijke Wmo-loket voor 2009

Omschrijving	Omschrijving	Primaire middelen (HV, WRV)	Secundaire middelen (subsidies)	Tertiaire middelen (budgetten, fysieke infra, exploitatie)	Begrote inkomsten	Investeringen	Ambtelijke kosten
Vaste activa	Diverse investeringen					357.911	
Staringcollege	Exploit, inkomsten, investeringen, uren			11.537.244	-11.513.100	817.065	6.330
Onderwijsbevorderingsprojecten	GOA, OAB, diversen, inkomsten, uren		159.574		-105.366		81.530
Bibliotheekwerk	Subsidie, huren, uren		743.656		-74.071		2.954
Vaste activa	Staringcollege uitbreiding					861.317	
Vaste activa	Maatr.gebrverg.Braninkhal					18.625	
Vaste activa	Verv. CV-ketel Boskoele					45.000	
Multifunctionele accommodaties	Subsidie, exploitatie, huren		21.660	515.333	-538.296		
Bestuurscie. OPOL	Exploitatie, inkomsten, uren			8.941.024	-8.921.240		43.676
Onderwijs personeel	OBO/BBO bewegingsond/logopedie		439.313				
Huisvesting OBO	Exploitatie, inkomsten			294.314	-110.344		
Huisvesting bijz. basisonderw.	Exploitatie, inkomsten, uren			22.653	-28.194		3.586
Huisvesting spec. (voortgezet) ond.	Huisvesting spec. (voortgezet) ond.					234.344	
Voorzieningen huisvesting	Investerings, uren					1.347.068	91.990
Fin.gelijkstelling OBO	Overschrijdingsuitkering			20.584			
Speelvoorzieningen scholen	Exploitatie, inkomsten			26.421	-8.096		
Vaste activa	Huisvesting onderwijs					1.261.507	
Leerlingenvervoer	Subsidies, inkomsten, uren		479.095		-7.000		48.446
Leerplicht	Uren						196.483
Zwembaden	Subsidies, inkomsten, uren		793.165		-330.094		8.440
Speelvoorzieningen openbaar	Exploitatie, uren			72.435			49.788
Ondersteuning vrijwilligerswerk	Subsidies, uren		39.953				16.036
Dorpshuizen en mult.funct.acc.	Subsidies, uren		222.238				27.599
Sociaal cultureel werk	Inkomsten, uren				-173.304		116.290
Sociaal cultureel werk	Sociaal cultureel werk		694.394				
Sociaal cultureel werk	Wijkaanpak		20.000				
Sociaal cultureel werk	Buurtonderhoudsbedrijf		40.624				
Sociaal cultureel werk	De Garve		55.855				
Kinderdagopvang	Subsidies, inkomsten, uren		73.091		-52.664		27.514
Peuterspeelzaalwerk	Subsidies, inkomsten, uren		317.425		-27.038		16.880
Jeugd- en jongerenwerk	Subsidies, uren		190.527				113.940
Binnensport	Subsidies, inkomsten, uren		737.245		-88.555		51.952
Buitensport	Exploitatie, inkomsten, uren			121.912	-6.195		46.035
Sportstimulatie	Subsidies, inkomsten, uren		139.325		-10.242		8.440
Passantenhaven	Exploitatie, uren			2.647			13.504
Vaste activa	Diverse investeringen					1.533.902	
Schoolbegeleiding	Subsidies, uren		111.868				8.862

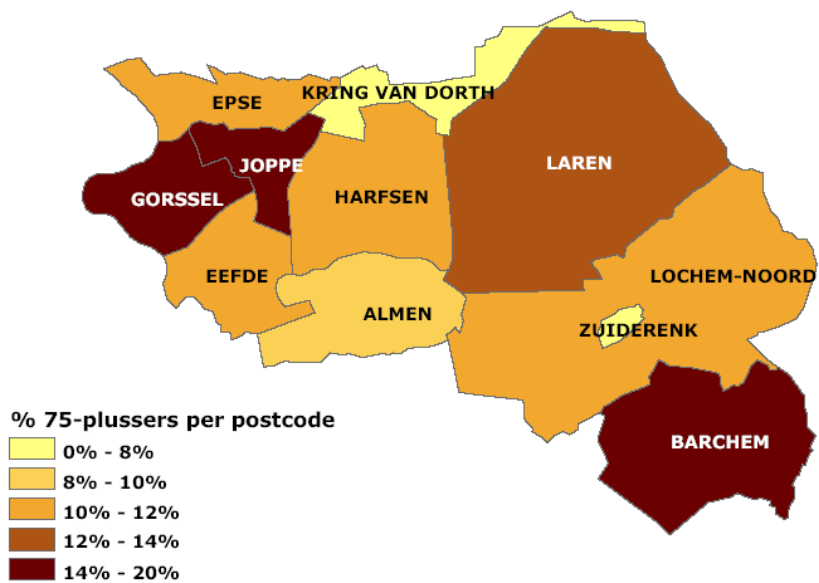
Volwasseneneducatie	Subsidies, inkomsten, uren		336.381		-338.055		17.724
Vaste activa	Wilhelminasch nw.bw Eefde					1.814.733	
Slachtofferhulp	Subsidies		8.312				
Ouderenwerk	Subsidies, inkomsten, uren		294.588		-1.386		240.118
Minderhedenwerk	Subsidies, uren		79.099				18.146
Preventieve gezondheidszorg	Subsidies, inkomsten, uren		967.390		-380.299		74.272
Algemeen maatschappelijk werk	Subsidies, uren		390.191				16.036
Algemeen maatschappelijk werk	Wmo, Uitvoering van de wet	127.338					
Wonen met (mantel)zorg	Wmo, Dnsten bij wonen met zorg	108.127					
Wonen met (mantel)zorg	Wmo, Coörd.vrijw.thuis&mantelz	22.500					
Vervoer	Wmo, besluit bijdr. AWBZ-gem.	14.711					
Huishoudelijke verzorging	Inkomsten, uren				-666.416		533.405
Huishoudelijke verzorging	Wmo, Huishoudelijke verzorging	3.482.321					
Huishoudelijke verzorging	Wmo, Persoonsgebonden budget	296.089					
Muziekschool	Subsidies, uren		273.569				20.678
Overdr geschiedenis en cultuur	Subsidies, uren		9.022				10.972
Schouwburg	Subsidies, inkomsten, uren		224.141		-12.203		9.284
Amateuristische kunstbeoefening	Subsidies, uren		70.484				20.413
Kunsttentoonstell/ evenementen	Subsidies, uren		18.480				4.220
Hertenkamp	Exploitatie, inkomsten, uren			2.029	-521		15.517
Openluchtrecreatie	Subsidies, inkomsten, uren		23.374		-1.644		23.970
VVV/bevordering toerisme	Subsidies, inkomsten, uren		289.769		-1.145		30.131
Ontwikkelingssamenwerking	Subsidies		42				
Vervang. picknickplaatsen	Investerings					5.800	
Wet werk en bijstand	Uitkeringen, inkomsten, uren	2.923.451			-2.687.396		275.260
Bijzondere bijstand	Uitkeringen, inkomsten, uren	277.729			-59.869		81.795
Bijstand zelfstandigen	Uitkeringen, inkomsten, uren	157.993			-91.177		2.110
Minima-ondersteuning	Uitkeringen, uren	84.620					120.024
Schuldhelpverlening	Uitkeringen, uren	43.363					14.893
Werkdeel wet werk en bijstand	Uitkeringen, inkomsten, uren	840.297			-846.400		158.170
Wet sociale werkvoorziening	Vergoedingen, inkomsten, uren	3.114.738			-3.089.089		16.036
IOAW/IOAZ	Uitkeringen, inkomsten, uren	415.735			-413.238		6.071
Statushouders	Uitkeringen, uren	4.924					35.389
Wet inburgering	Vergoedingen, inkomsten, uren	213.565			-197.451		9.284
Rolstoelen	Inkomsten, uren				-5.000		165.197
Rolstoelen	WRV-rolstoelen	288.757					
Rolstoelen	WRV-externe indicatieadviezen	65.578					
Woonvoorzieningen	Vergoedingen, inkomsten, uren	414.887			-1.500		189.766
Vervoer	Vergoedingen, inkomsten, uren	575.363			-25.865		67.950
Totaal		13.472.086	8.263.851	21.556.596	-30.812.453	8.297.272	3.157.105

Bijlage 2

Percentage 75-plussers per postcode in 2005 en 2020

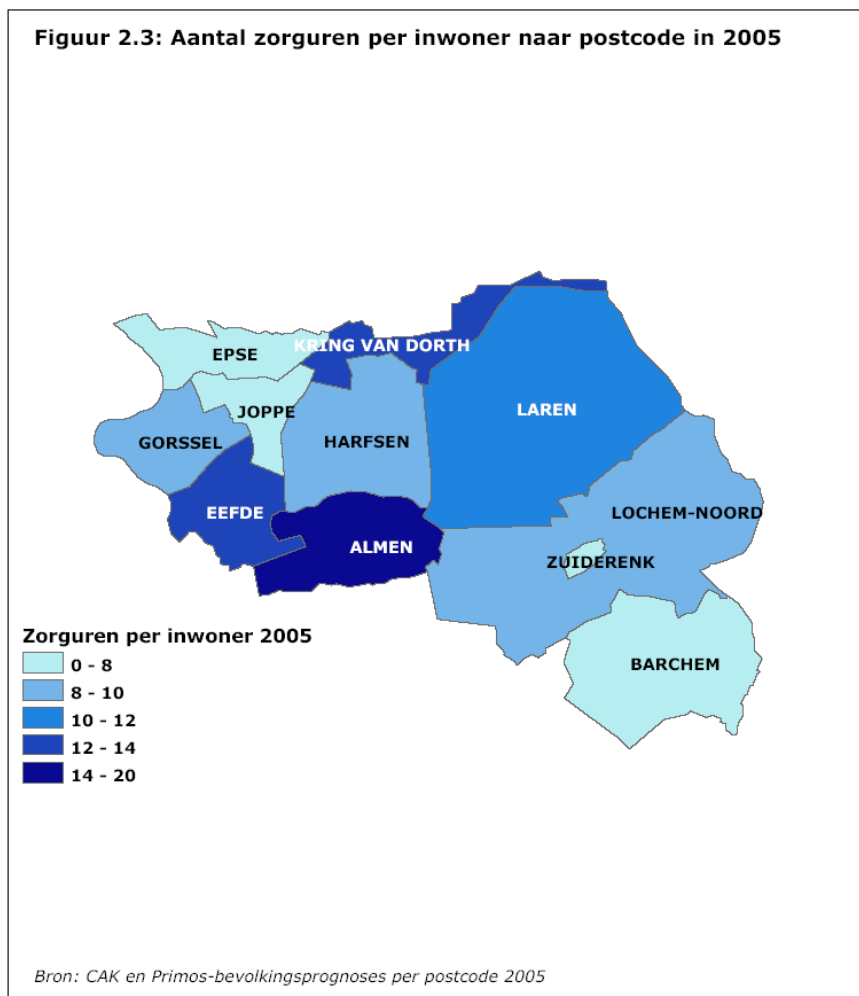
Figuur 2.2: Percentage 75-plussers per postcode in 2020

Bron: Primos-bevolkingsprognoses per postcode 2005

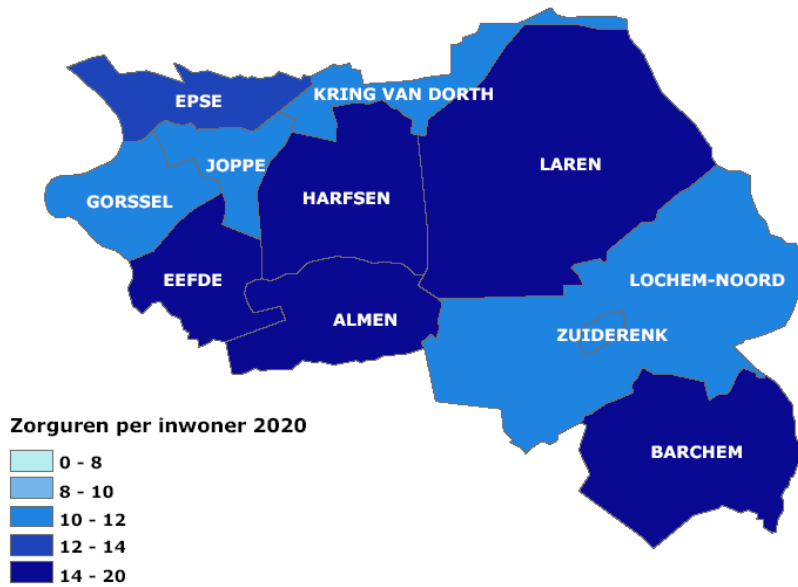
Bijlage 3:

Aantal zorguren per inwoner naar postcode in 2005 en 2020

Figuur 2.4: Aantal zorguren per inwoner naar postcode in 2020

Bron: CAK en Primus-bevolkingsprognoses per postcode 2005

Bijlage 4:

Lijst met afkortingen:

AOW	Algemene Ouderdoms Wet
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
B&W	Burgemeester en wethouders
CJG	Centrum Jeugd en Gezin
CIZ	Centraal Indicatieorgaan Zorg
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
HV	Huishoudelijke Verzorging
KCC	Klant Contact Centrum
OGGZ	Openbare Geestelijke Gezondheidszorg
ROC	Regionaal Opleidingscentrum
SOL	Stichting Ouderen Lochem
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
WAO	Wet Arbeidsongeschiktheid
WCPV	Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
WSW	Wet Sociale Werkvoorziening
WVG	Wet Voorzieningen Gehandicapten
WWZ	Wonen, Welzijn, Zorg
ZAT	Zorg Advies Team